

Міністерство освіти ПМР
ДОЗ ДПО «ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ І ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ»

Робоча програма з навчального предмета

«ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ»

2-4 класи

(для організацій початкової загальної освіти ПМР)

Складена у відповідності з державним освітнім
стандартом початкової загальної освіти ПМР

Тирасполь
2015 г.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Пояснювальна записка.
2. Місце навчального предмета в Базисному навчальному плані ДООС початкової загальної освіти.
3. Ціннісні орієнтири змісту навчального предмета «Літературне читання».
4. Плановані результати засвоєння навчальної програми з літературного читання.
5. Зміст навчального предмета.
6. Тематичне планування з вказівкою основних видів діяльності учнів на уроці.
7. Програмно-методичне забезпечення освітнього процесу.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс «Літературне читання» – органічна складова освітньої галузі «Мова і література». Його **основною метою** є розвиток дитячої особистості засобами читацької діяльності, формування читацької компетентності молодших школярів, яка є базовою складовою комунікативної та пізнавальної компетентностей, ознайомлення учнів із дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка їх до систематичного вивчення курсу літератури в основній школі.

Читацька компетентність є особистісно-діяльнісним інтегрованим результатом взаємодії знань, умінь і навичок та ціннісних ставлень учнів, що набуваються у процесі реалізації усіх змістових ліній предмета «Літературне читання».

Навчальний предмет «Літературне читання» — багатофункціональний. У процесі його вивчення здійснюється мовленнєвий, літературний, інтелектуальний розвиток школярів, виховується дитяча особистість. Під час читання формуються ставлення дитини до навколишньої дійсності, її морально-естетичні ідеали, збагачуються почуття, розвивається творча уява, значною мірою задовольняються пізнавальні інтереси молодшого школяра.

Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань:

- формування повноцінної навички читання як базової у системі початкового навчання;
- розвиток інтересу до читання, ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики, жанрово-родових форм;
- формування умінь повноцінно сприймати, розуміти, аналізувати літературні тексти різних видів із використанням початкових літературознавчих понять;
- розвиток мовленнєвих умінь;
- формування умінь створювати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого);
- розвиток творчої літературної діяльності;
- формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками різних типів і видів, довідковим матеріалом, умінь здійснювати пошук, добір інформації для вирішення навчально-пізнавальних завдань;
- виховання потреби в систематичному читанні як засобу пізнання світу, самопізнання, загальнокультурного розвитку;
- розвиток емоційної й почуттєвої сфери учнів;
- формування морально-етичних уявлень і почуттів, збагачення соціального досвіду школярів.

Уміння і навички, які формуються на уроках читання, – це складова читацької компетентності, і вони є важливим засобом саморозвитку й самовираження особистості учня. Крім того, вони мають загальнонавчальний характер, є засобом якісного засвоєння всіх навчальних предметів, забезпечують подальше засвоєння систематичних курсів у наступних ланках загальноосвітньої школи.

Мовленнєвий розвиток у курсі «Літературне читання» є провідним напрямом. Він зорієнтований на інтенсивне формування, практичну спрямованість мовленнєвої діяльності та здійснюється у взаємозв'язку з іншими уроками, передусім з уроками мови.

Базовий компонент змісту початкового навчання з читання визначається на основі таких принципів: **тематично-жанрового, художньо-естетичного, літературознавчого, комунікативно-мовленнєвого.**

Тематично-жанровий та художньо-естетичний принципи є визначальними у виборі творів для читання. Коло читання охоплює доступні цій віковій групі учнів художні твори різних родів і жанрів, науково-художні, науково-пізнавальні, фольклорні твори української, російської, молдавської та зарубіжної літератур, періодику, довідкову літературу.

Тематично-жанровий принцип має на меті добір тематики творів, що відображають різні сторони життя та діяльності людини, її взаємодію з навколишнім світом; передбачає ознайомлення з історичним минулим українців, а також з пригодницькою літературою, фантастикою. Для кожної вікової групи у різному співвідношенні представлені теми і жанри. Тематичні й жанрові пріоритети змінюються від класу до класу з урахуванням розширення світогляду молодшого школяра, його соціального досвіду, пізнавальних та читацьких інтересів, зумовлюються рівнем складності художньої форми та ідеї, засобів їхнього вираження, обсягом текстів та особливостями художнього сприймання молодших учнів.

Художньо-естетичний принцип передбачає добір високохудожніх творів словесного мистецтва за критеріями естетичної цінності. Зміст відібраних творів розкриває перед читачем багатство навколишнього світу і людських взаємин, сприяє розвитку почуття гармонії та краси, формуванню особистісного ставлення до дійсності.

Літературознавчий принцип передбачає введення до системи підготовки дитини-читача елементарних літературознавчих понять, які засвоюються учнями практично, на рівні уявлень. Він реалізується у процесі практичного елементарного аналізу й інтерпретації літературного тексту. Об'єктом уваги читача стає слово, що осмислюється ним як засіб створення словесно-художнього образу, за допомогою якого автор виражає свої почуття, ідеї, ставлення до дійсності. Під час аналізу твору зазначений принцип передбачає усвідомлення на практичному рівні таких понять, як тема, ідея, жанрові особливості твору, система персонажів, засоби художньої виразності.

Комунікативно-мовленнєвий принцип є визначальним у мовленнєвому розвитку учнів, у формуванні в них досвіду міжособистісного спілкування. Під час навчання відбувається інтенсивний розвиток усіх характеристик навички читання вголос і мовчки при провідній ролі смислового читання. Учні оволодівають прийомами виразного читання, уміннями будувати власні висловлювання за змістом прочитаного (прослуханого), виявляти готовність уважно слухати і розуміти співбесідника, брати участь у діалозі.

Впровадження комунікативно-мовленнєвого принципу досягається діалоговою взаємодією читача з текстом, автором, героями його твору, застосуванням технологій кооперативного навчання, створенням спеціальних навчальних ситуацій (робота в парах, участь у літературній бесіді, рольових літературних іграх, декламація, драматизація тощо), у процесі яких формується культура спілкування.

Формування читацьких умінь здійснюється у нерозривній єдності з мовленнєвими. Якщо система читацьких умінь відображає процес сприймання, осмислення твору, то мовленнєві уміння – процес створення власного висловлювання за прочитаним (прослуханим). При цьому діти не копіюють текст-зразок, а використовують для побудови власних висловлювань засоби, аналогічні тим, з якими ознайомились на уроках читання.

Цілеспрямоване формування читацької діяльності молодших школярів знаходить своє продовження й розвиток в організації самостійної роботи з дитячою книжкою, в роботі з інформацією як на спеціально відведених уроках у класі, так і в позаурочний час.

Для формування читацької компетентності учнів використовуються міжпредметні зв'язки.

Програма початкового курсу української мови побудована на основі Програми з літературного читання для середньої загальноосвітньої школи з українською мовою навчання (авт. М.С. Вашуленко та ін.).

Основою структурування програми є *змістові лінії Державного стандарту з читання:*

I. «КОЛО ЧИТАННЯ»

II. «ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК НАВИЧКИ ЧИТАННЯ»

III. «ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ПРОПЕДЕВТИКА»

IV. «ДОСВІД ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

V. «РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ»

VI. «РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА ОСНОВІ ПРОЧИТАНОГО»

I. КОЛО ЧИТАННЯ

Коло читання молодших школярів охоплює твори різних родів і жанрів для дітей цієї вікової групи із кращих надбань української, російської, молдавської та зарубіжної літератур.

Твори усної народної творчості – малі фольклорні форми: загадки, скоромовки, прислів'я, приказки, ігровий фольклор; легенди, міфи, казки.

Літературні казки українських, російських, молдавських та зарубіжних авторів.

Твори українських і зарубіжних письменників-класиків, які ввійшли в коло дитячого читання.

Твори сучасної дитячої української, російської, молдавської та зарубіжної літератур.

Дитяча періодика: газети і журнали.

Довідкова література: словники, довідники, енциклопедії для дітей.

За *жанрово-родовими формами* — це епічні твори: оповідання, казки, байки, повісті, повісті-казки; ліричні: твори різного змісту і форми; драматичні: п'єси для дітей.

За *тематичним спрямуванням* – твори про природу в різні пори року; твори про дітей, їхні стосунки, взаємини в сім'ї, у школі; ставлення до природи, людей, праці, сторінки з життя видатних людей; твори, в яких звучать мотиви любові й пошани до рідної землі, мови, традицій українського та інших народів; які містять морально-етичні поняття (добро, співчуття, людяність, честь, дружбу і т. ін.); гумористичні твори; науково-художні твори про живу і неживу природу; пригодницькі твори, фантастика.

Перелік творів, визначений цією змістовою лінією по класах, є рекомендованим і може бути змінений учителями згідно з поданими методичними рекомендаціями.

II. ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТОК НАВИЧКИ ЧИТАННЯ

Протягом навчання в початковій школі учні оволодівають повноцінною навичкою читання, яка характеризується злиттям *технічної* і *сміслової* її сторін.

Техніка читання охоплює такі компоненти, як спосіб читання, правильність, виразність, темп. Кожний з них, окремо і в сукупності, підпорядкований *смісловій* стороні читання, тобто *розумінню тексту*. Ця якість, що є провідною, передбачає розуміння учнями більшої частини слів у тексті, вжитих як у прямому, так і в переносному значеннях, змісту кожного речення тексту, смислових зв'язків між ними і частинами тексту, його фактичного змісту і основного смислу.

Під час навчання молодші школярі оволодівають двома видами читання – *вголос* і *мовчки*. *Читання вголос* — це чітке, плавне, безпомилкове, достатньо виразне, цілими словами у відповідному темпі. *Читання мовчки* — це читання «очима», без зовнішніх

мовленнєвих рухів, що характеризується активізацією процесів розуміння, запам'ятовування і засвоєння прочитаного, а також зростанням темпу, порівняно з читанням уголос.

У 1-2 класах основна увага зосереджується на інтенсивному формуванні якостей читання вголос. Паралельно з цим в учнів формуються уміння слухати, сприймати й розуміти зв'язне усне й писемне мовлення. З другого півріччя 2 класу застосовується методика навчання читати мовчки. У 3-4 класах змінюється співвідношення видів читання. Провідне місце у сприйманні й засвоєнні навчального матеріалу належить мовчазному читанню. Відповідно і в роботі з текстом збільшується питома вага вправ і завдань на розвиток смислової сторони читання.

ІІІ. ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ПРОПЕДЕВТИКА

Передбачає ознайомлення школярів (на початковому рівні, практично) з окремими літературознавчими поняттями, необхідними їм під час аналізу твору. В учнів формуються найпростіші уявлення про сюжет і композицію твору (без уживання термінів), про художній образ-персонаж в епічному творі та художній образ – у ліричному, про деякі особливості жанрів художніх творів, засоби художньої виразності, авторську позицію (ставлення автора до зображуваних подій, до персонажів), про тему та основну думку твору.

Хоча у програмі літературознавчу пропедевтику виділено в окрему змістову лінію, відпрацювання зазначених понять здійснюється у процесі всіх видів читацької діяльності.

ІV. ДОСВІД ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Опрацювання текстів різних видів: художніх, науково-художніх.

Особливості опрацювання художніх творів

Усвідомлення жанрових особливостей творів

Під час навчання молодші школярі ознайомлюються зі значущими одиницями творів художньої літератури і фольклору, опановують практичні уміння впізнавати, розрізняти та називати окремі літературні жанри: казка (народна і літературна), оповідання, повість, вірш, байка, малі фольклорні форми (загадка, прислів'я); ігровий фольклор (скоромовка, лічилка, календарно-обрядова поезія тощо).

Засвоєння школярами літературних форм, їхніх жанрових особливостей організовується з урахуванням пізнавальних можливостей дітей. Так, учні 2 класів ознайомлюються з найпростішими жанровими особливостями казки на матеріалі казок про тварин, оскільки вони є найпростішими і найдоступнішими для сприймання і розуміння порівняно з іншими видами. Геройко-фантастичні казки, які мають складнішу будову, більші за обсягом, складаються з багатьох епізодів, відзначаються особливою вигадливістю, містять потужний фантастичний елемент, доцільно починати вивчати з 3 класу. Лірична поезія доступніша учням 4 класів.

Методика опрацювання літературного матеріалу, його розташування по класах здійснюється таким чином, щоб поступово змінювалось сприймання дитиною твору, поступово ускладнювалися способи його прочитання, усвідомлення, відтворення.

Смисловий і структурний аналіз твору

Аналіз художнього твору ґрунтується на особливостях сприймання молодшими школярами літератури як мистецтва слова.

Основне завдання смислового і структурного аналізу художнього тексту – це сприймання художнього образу, усвідомлення художньої ідеї твору, науково-художнього розуміння, передусім смислових зв'язків, узагальнених висновків, істотних ознак, понять, явищ (наприклад, природничого, історичного змісту тощо). Ці завдання зумовлюють вибір засобів для їхнього розв'язання, тобто визначають, які літературознавчі знання і в якому обсязі будуть потрібні учням, які спостереження за жанровою специфікою того чи іншого твору варто зробити, які прийоми аналізу тексту виявляться найбільш доцільними тощо.

Аналіз творів охоплює такі рівні: *первинний, поглиблений, структурний*. Аналізу передують первинне цілісне, безпосереднє, емоційне сприймання учнями твору, цілеспрямоване перечитування змісту та окремих його фрагментів. У процесі первинного аналізу учні розмірковують над тим, як починається твір, яким чином далі розгортаються події, чим вони закінчуються. Предметом поглибленого аналізу стає виявлення смислових зв'язків між персонажем, місцем дії та подіями в епічному творі, складання характеристик дійових осіб, аналіз їхніх вчинків, мотивів поведінки. Усвідомлення цих зв'язків складає основу початкового уявлення про сюжет і композицію художнього твору, виділення теми та головної думки прочитаного тощо.

Аналізу підлягають не всі елементи тексту, а лише ті, які найбільш яскраво виражають ідею твору, що вивчається. Структурний аналіз змісту твору має на меті орієнтування учнів у структурі тексту, відтворення його з опорою на план різних видів, на малюнки тощо.

Засоби художньої виразності, емоційно-оцінне ставлення до змісту прочитаного (прослуханого) твору

Цілісне сприймання змісту твору, усвідомлення його ідеї нерозривно пов'язане з умінням сприймати засоби художньої виразності відповідно до їхніх функцій у художньому творі. Основою такого сприймання й оцінки зображуваного є формування в учнів уявлення про слово як засіб створення художнього образу.

Учні під керівництвом учителя навчаються помічати особливості авторського вибору слів, засобів вираження емоцій, почуттів, ставлення до зображуваних подій, героїв.

Усвідомлення ролі засобів виразності у творі дає учням змогу повніше сприймати і відтворювати в уяві картини життя, змальовані письменником, встановлювати зв'язок між ними, розуміти авторську позицію, що у свою чергу сприяє проникненню в емоційну тональність твору.

Оволодіння цими читацькими вміннями створює умови для розвитку у школярів здатності емоційно реагувати на зміст прочитаного (прослуханого) твору, виявляти й усвідомлювати свої почуття, формувати уміння висловлювати власні оцінні судження, використовуючи адекватні мовленнєві засоби.

Робота з науково-художніми творами

Науково-художній твір – це різновид дитячої пізнавальної літератури. У такому творі пізнавальна інформація розкривається за допомогою сюжету, характеристики (опису) образів, подій, явищ.

За жанровою та тематичною різноманітністю – це оповідання, пізнавальні казки, повісті про явища природи, історичні події, техніку, географію.

Робота з науково-художнім твором спрямовується на формування в учнів умінь знаходити пізнавальну інформацію, визначати істотні ознаки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки тощо.

V. РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Основними завданнями уроків роботи з дитячою книжкою, роботи з інформацією у 2-4 класах є розширення кола дитячого читання, формування читацької самостійності учнів, сприяння розвитку інформаційної культури молодших школярів.

Позакласне читання покликане формувати в учнів основи читацької самостійності (знання широкого кола доступних даному віку книжок, усвідомлення того, що книжка – основне джерело поповнення знань, задоволення пізнавальних інтересів, уміння орієнтуватись у книжковому світі, вибирати для читання, перш за все, високохудожні твори, які ввійшли до скарбниці української, зарубіжної літератур та літератури Придністров'я (українською мовою), а також формувати здатність самостійно засвоювати із прочитаного те найкраще і найцінніше, що виробило людство протягом століть).

Виконання цих завдань здійснюється у процесі різнобічної діяльності дитини з книжкою на уроках позакласного читання, бібліотечних заняттях, у позаурочний час (проведення літературних ігор, ранків, свят книжки тощо). Забезпечують цей процес учитель, вихователь групи подовженого дня, працівник бібліотеки.

На кожному етапі навчання визначаються завдання, в яких враховано особливості кожного вікового періоду, обумовлюється методика роботи та організація читацької діяльності учнів, вимоги до навчального матеріалу, види бібліотечно-бібліографічної допомоги, типи, структура уроку (заняття) тощо.

У 2 класі вчитель спрямовує школярів на широке ознайомлення зі світом доступних їм книжок із власної ініціативи, на пошук серед них тих, які найбільшою мірою можуть задовольнити інтереси кожного з учнів.

Враховуючи об'єктивні обставини недостатнього рівня сформованості повноцінної навички читання учнів, їхнього літературного розвитку, особливого значення набуває індивідуалізація самостійної читацької діяльності дітей. Учитель визначає навчальні завдання з урахуванням індивідуальних можливостей кожного, поступово ускладнюючи навчальний матеріал, а також способи його опрацювання.

Учні вчаться самостійно визначати зовнішні показники змісту кожної книжки, вибирати потрібну за окресленими педагогом показниками, співвідносити їх і на цій основі робити загальний висновок про тематику, орієнтовний зміст, кількість уміщених у ній творів. Така діяльність сприяє швидкому входженню дитини в текст, який вона читатиме самостійно.

У 3-4 класах самостійна читацька діяльність також має свої особливості. Одним із пріоритетних завдань у цей період є формування і розвиток у школярів продуктивних способів самостійного опрацювання змісту дитячих книжок різних типів і видів, у т. ч. значних за обсягом, довідкової літератури, дитячої періодики, а також умінь здійснювати пошук, добір, систематизацію, узагальнення навчально-пізнавальної інформації, користуючись засобами бібліотечно-бібліографічної допомоги, довідково-інформаційним апаратом книжки та Інтернет-ресурсами дитячої бібліотеки.

Набуті у попередніх класах практичні уміння, способи роботи з дитячою книжкою дають змогу школярам переважно самостійно розв'язувати спеціальні завдання, які становлять сутність читацької діяльності.

Визначаючи твори для позакласного читання, вчитель враховує умови забезпечення дитячою літературою районних, міських, шкільних, домашніх бібліотек.

На уроки позакласного читання в кожному класі відводиться 17 годин (один урок на два тижні). З метою поглиблення рівня читацької підготовки школярів, розвитку і задоволення їхніх індивідуальних читацьких інтересів учитель (при потребі) на позакласне читання може виділити додатково 1-2 години, опрацьовуючи той чи інший тематичний розділ класного читання.

Програмами передбачені бібліотечні заняття, які проводяться в кожному класі два-три рази на рік в шкільній чи дитячій бібліотеці. Їх організовує бібліотекар разом з учителем. Система цих занять передбачає знайомство дітей з бібліотекою, книжковими фондами, виховує бережливе ставлення до книжки, навчає користуватися довідково-бібліографічним апаратом бібліотеки.

VI. РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА ОСНОВІ ПРОЧИТАНОГО

Спілкування з літературою як мистецтвом слова задовольняє природну потребу дитини в емоційних переживаннях, створює передумови для самовираження особистості. Молодші школярі беруть участь у посильній творчій діяльності, яка організовується вчителем на уроках читання і в позаурочний час. Для стимулювання творчих здібностей використовуються такі види завдань: словесне малювання, графічне ілюстрування,

творчий переказ, читання за ролями, інсценізація, колективне та індивідуальне складання за допомогою вчителя казок, лічилок, загадок, віршів тощо.

Визначені змістові лінії курсу «Літературне читання» є наскрізними – від 2-го до 4-го класу. У програмі вони представлені автономно, однак у навчальному процесі реалізуються комплексно, у взаємозв'язку: формуються і навички читання, і процес сприймання, розуміння тексту твору тощо.

Методична реалізація змісту курсу «Літературне читання» потребує гнучкого підходу до визначення мети, структури уроків, відбору методів і прийомів організації читацької діяльності молодших школярів.

За структурою уроки позакласного читання, як правило, присвячені вивченню нової теми, зокрема, центральним етапом є робота над текстом твору. Вибір методів і прийомів має широкий діапазон: розповідь, бесіда (вступна, узагальнююча), самостійна робота учнів з текстом, смисловий і структурний аналіз, виразне читання вчителя, постановка проблемних і пізнавальних завдань, комплексне поєднання слова вчителя з художніми ілюстраціями і фонозаписами, ігрові прийоми, конструювання і переконструювання тексту, інсценізація, різні види завдань літературно-творчого характеру тощо.

У поєднанні методів і прийомів навчання слід прагнути до активізації пізнавальної та емоційно-почуттєвої сфери учнів, залучення їх до діалогічної взаємодії з текстом, самовираження у творчій діяльності. Повноцінне сприймання і розуміння передбачає взаємодію мотиваційного, змістового, операційного, рефлексивного компонентів читацької діяльності учнів, поетапність осягнення смислової й образної цінності твору.

Особливу увагу слід приділити розумінню учнями текстів. Безпосереднє, первинне розуміння досягається відразу, воно зливається, по суті, із сприйманням. Опосередковане розуміння розгортається поступово. Це – складна аналітико-синтетична діяльність, яка охоплює різні розумові операції, має емоційне забарвлення. Розуміння тексту залежить від особистого досвіду, техніки читання, розвитку пам'яті, емоційного стану читача. Повне відтворення учнями тексту ще не гарантує його достатнього розуміння. Якщо школяр розуміє прочитане, він знаходить істотні ознаки та зв'язки у зображуваному, диференціює істотне і неістотне, порівнює, висловлює оцінні судження тощо.

Реалізація ідей особистісно-зорієнтованого навчання потребує індивідуалізації читацької діяльності учнів. Це зумовлює необхідність систематичного застосування диференційованих і творчих завдань, завдань на вибір, урахування в оцінюванні навчальних досягнень (зокрема, темп читання, виразність), індивідуальних особливостей учнів, їхніх читацьких інтересів.

МІСЦЕ ПРЕДМЕТА В НАВЧАЛЬНОМУ ПЛАНІ

Кількість годин на вивчення предмета «Літературне читання» визначається Базисним навчально-розвивальним планом: у 2-3 класах – по 4 години на тиждень (всього 136 годин на рік). У 4 класі – 3 години на тиждень (всього 102 години на рік). Уроки позакласного читання в кожному класі проводяться один раз на два тижні.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Провідне місце предмета зумовлене тим, що через уроки літературного читання учні знайомляться з культурою, історією, традиціями українського, російського і молдавського народів.

У Державному освітньому стандарті нового покоління акцент робиться на формування національного виховного ідеалу, а саме: виховання громадянськості, патріотизму, поваги до прав людини. Стратегічна ціль – формування у дітей ціннісного ставлення до Батьківщини, її культурно-історичного минулого; виховання поваги до державної символіки, рідної мови, бережливого ставлення до народних традицій, історії, культури, природи.

Виховання моральних цінностей у школярів – одна із фундаментальних проблем етики, філософії, педагогіки та психології. Завданнями морального виховання завжди були виховання доброти, чуйності, готовності допомогти будь-якій людині у біді, здатність співчувати.

На уроках літературного читання продовжується розвиток техніки читання, вдосконалення якості читання, особливо усвідомленості. Читаючи й аналізуючи твори, дитина замислюється над вічними цінностями (базовими цінностями): добром, справедливістю, правдою і т. ін. Величезну роль у цьому грає емоційне сприйняття творів, які формують емоційну грамотність. Система духовно-морального виховання і розвитку реалізовується в межах уроку літературного читання, формує особисті якості людини, що характеризують її ставлення до інших людей, до Батьківщини.

Повноцінне сприймання художнього твору, розуміння дітьми головної його ідеї передбачає володіння низкою вмій, які стосуються психологічно-ціннісної, пізнавально-повчальної та художньої його сторін, а саме: вміння оцінювати героїв твору, роздумувати над мотивами, причинами, обставинами, наслідками вчинків героїв, вміння вловлювати зміну емоцій, поглядів, розуміти ідею твору, вміння бачити і збагнути, чого саме автор хотів навчити цим твором.

Літературне читання як навчальний предмет у початковій школі має велике значення у вирішенні завдань не тільки навчання, але й виховання. На цих уроках учні знайомляться з художніми творами, моральний потенціал яких дуже високий. Таким чином, у процесі повноцінного сприйняття художнього твору формується духовно-моральне виховання і розвиток учнів початкових класів. Літературне читання як вид мистецтва знайомить учнів з морально-естетичними цінностями свого народу та людства і сприяє формуванню особистісних якостей, відповідних національних і загальнолюдських.

Одним із результатів навчання літературного читання є усвідомлення й інтеріоризація (надання) учням системи цінностей.

Цінність добра – спрямованість на розвиток і збереження життя через співчуття і милосердя як прояв любові.

Цінність волі, честі та гідності як основа сучасних принципів та правил міжособистісних відносин.

Цінність природи ґрунтується на загальнолюдській цінності життя, на усвідомленні себе частиною природи. Любов до природи – це і дбайливе ставлення до неї, як до середовища існування людини, і переживання почуття її краси, гармонії, досконалості. Виховання любові та дбайливого ставлення до природи через тексти художніх і науково-популярних творів літератури.

Цінність краси і гармонії – основа естетичного виховання через залучення дитини до літератури як виду мистецтва. Це цінність прагнення до гармонії, до ідеалу.

Цінність істини – це цінність наукового пізнання як частини культури людства, проникнення в суть явищ, розуміння закономірностей, що лежать в основі соціальних явищ. Пріоритетність знання, встановлення істини, самопізнання як цінність – одне із завдань освіти, у тому числі літературної.

Цінність сім'ї (родини). Сім'я – перша і найбільш значуща для розвитку соціальне й освітнє середовище. Зміст літературної освіти сприяє формуванню емоційно-позитивного ставлення до родини, близьких, почуття любові, вдячності, взаємної відповідальності.

Цінність праці та творчості. Праця – природна умова людського життя, стан нормального людського існування. Особливу роль у розвитку працьовитості дитини грає її навчальна діяльність. У процесі її організації засобами навчального предмета у дитини розвиваються організованість, цілеспрямованість, відповідальність, самостійність, формується ціннісне ставлення до праці в цілому і до літературної праці зокрема.

Цінність громадянськості – усвідомлення себе як члена суспільства, народу, представника країни, держави; почуття відповідальності за сьогоднішнє і майбутнє своєї

країни. Прищеплення через зміст предмета інтересу до своєї країни: її історії, мови, культури, її життя та її народу.

Цінність патріотизму. Любов до Придністров'я, активний інтерес до минулого і сьогодення.

Цінність людства – усвідомлення дитиною себе не лише громадянином Придністров'я, але й частиною світової спільноти, для існування якої потрібні мир, співпраця, толерантність, повага до інших культур і мов.

Цінність моральності – усвідомлення себе як частини світу, в якому люди поєднані незліченними зв'язками; усвідомлення постулатів морального життя (будь милосердний, чини так, як би ти хотів, щоб чинили тобі). Розуміння важливості для суспільного життя таких моральних цінностей як: милосердя, терпіння, толерантність, примирення, слухняність, працелюбство.

РЕЗУЛЬТАТИ ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

У зміст навчального предмета «Літературне читання» закладена основа для формування здібностей молодших школярів самостійно й успішно засвоювати нові знання, формувати уміння, здобувати необхідну інформацію, тобто активно й усвідомлено присвоювати новий соціальний досвід, набувати умінь учитися. За новими Державними стандартами уміння вчитися визначаються як *«універсальні навчальні дії»*, які включають в себе *особистісні результати*, 3 групи *метапредметних (регулятивні, пізнавальні, комунікативні)* та *предметні* результати.

2 клас	3 клас	4 клас
ОСОБИСТІСНІ РЕЗУЛЬТАТИ		
<ul style="list-style-type: none"> – оцінювати вчинки людей, життєві ситуації з точки зору загальноприйнятих норм і цінностей; – оцінювати конкретні вчинки як хороші або погані; – емоційно «проживати» текст, виражати свої емоції; – розуміти емоції інших людей, співчувати, співпереживати; – висловлювати своє ставлення до героїв прочитаних творів, до їхніх вчинків. <p><i>Засобом</i> досягнення цих результатів служать тексти літературних творів, запитання і завдання до них, тексти авторів підручника (діалоги постійно діючих героїв), що забезпечують розвиток емоційно-оціночного ставлення до прочитаного.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – емоційність; вміння усвідомлювати і визначати (називати) свої емоції; – емпатія – вміння усвідомлювати і визначати емоції інших людей; співчувати іншим людям, співпереживати; – почуття прекрасного – вміння сприймати красу природи, дбайливо ставитися до всього живого; відчувати красу художнього слова, прагнути до вдосконалення власної мови; – повага і любов до Батьківщини, її мови, культури, історії; – розуміння цінності сім'ї, почуття поваги, подяки, відповідальність по відношенню до своїх близьких; – інтерес до читання, до ведення діалогу з автором тексту; потреба в читанні, активність у читанні; – наявність власних читацьких пріоритетів і шанобливе ставлення до переваг інших людей; – орієнтація в моральному змісті та смислі вчинків своїх і людей, які оточують; – етичні почуття – совісті, провини, сорому – як регулятори моральної поведінки. <p><i>Засобом</i> досягнення цих результатів служать тексти літературних творів, запитання і завдання до них, авторські тексти-</p>	<ul style="list-style-type: none"> – емоційність; вміння усвідомлювати і визначати (називати) свої емоції; – емпатія – вміння усвідомлювати і визначати емоції інших людей; співчувати іншим людям, співпереживати; – почуття прекрасного – вміння сприймати красу природи, дбайливо ставитися до всього живого; відчувати красу художнього слова, прагнути до вдосконалення власної мови; – повага і любов до Батьківщини, її мови, культури, історії; – розуміння цінності сім'ї, почуття поваги, подяки, відповідальність по відношенню до своїх близьких; – інтерес до читання, до ведення діалогу з автором тексту; потреба в читанні, активність у читанні; – наявність власних читацьких пріоритетів і шанобливе ставлення до переваг інших людей; – орієнтація в моральному змісті та смислі вчинків своїх і людей, які оточують; – етичні почуття – совісті, провини, сорому – як регулятори моральної поведінки. <p><i>Засобом</i> досягнення цих результатів служать тексти літературних творів, запитання і завдання до них, авторські тексти-діалоги постійно діючих героїв; технологія продуктивного читання.</p>

	оги постійно діючих героїв; нологія продуктивного читання.	
МЕТАПРЕДМЕТНІ РЕЗУЛЬТАТИ		
<i>Регулятивні</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – розуміти визначену вчителем мету навчальної діяльності; – самостійно добирати необхідне навчальне приладдя; підтримувати порядок на робочому місці; – дотримуватись певної послідовності виконання завдання, дій на уроці під керівництвом учителя; – уміти переключатися з одного виду діяльності на інший; – дотримуватись режиму розумової праці під час виконання домашніх завдань; – учитися висловлювати своє припущення (версію) на основі роботи з ілюстрацією підручника; – учитися працювати за запропонованим вчителем планом; – учитися відрізняти правильно виконане завдання від неправильного; – учитися разом з учителем й іншими учнями давати емоційну оцінку діяльності класу на уроці. <p><i>Засобом</i> формування регулятивних УНД служить проблемно-діалогічна технологія.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – визначати і формулювати мету діяльності на уроці за допомогою вчителя; – промовляти послідовність дій на уроці; – вчитися висловлювати своє припущення (версію) на основі роботи з ілюстрацією підручника; – вчитися працювати за запропонованим вчителем планом; – вчитися відрізняти правильно виконане завдання від неправильного; – вчитися разом з учителем і іншими учнями давати емоційну оцінку діяльності класу на уроці; – у діалозі з учителем виробляти критерії оцінки і визначати ступінь успішності своєї роботи і роботи інших згідно з цими критеріями; – використовувати різні способи перевірки та контролю своєї діяльності; – складати план вирішення навчальної проблеми разом з учителем; – працювати за планом, звіряючи свої дії з метою, коректувати свою діяльність; – раціонально розподіляти час. <p><i>Засобом</i> формування регулятивних УНД служать технологія продуктивного читання і технологія оцінювання навчальних досягнень (успіхів).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – визначати і формулювати мету діяльності на уроці за допомогою вчителя; – промовляти послідовність дій на уроці; – вчитися висловлювати своє припущення (версію) на основі роботи з ілюстрацією підручника; – вчитися працювати за запропонованим вчителем планом; – вчитися відрізняти правильно виконане завдання від неправильного; – вчитися разом з учителем і іншими учнями давати емоційну оцінку діяльності класу на уроці; – у діалозі з учителем виробляти критерії оцінки і визначати ступінь успішності своєї роботи і роботи інших згідно з цими критеріями; – використовувати різні способи перевірки та контролю своєї діяльності; – складати план вирішення навчальної проблеми разом з учителем; – працювати за планом, звіряючи свої дії з метою, коректувати свою діяльність; – раціонально розподіляти час. <p><i>Засобом</i> формування регулятивних УНД служать технологія продуктивного читання і технологія оцінювання навчальних досягнень (успіхів).</p>
<i>Пізнавальні</i>		

<p>– орієнтуватися у своїй системі знань: відрізнати нове від вже відомого за допомогою вчителя;</p> <p>– робити попередній відбір джерел інформації: орієнтуватися в підручнику (на розвороті, у змісті, у словнику);</p> <p>– здобувати нові знання: знаходити відповіді на запитання, використовуючи підручник, свій життєвий досвід та інформацію, отриману на уроці;</p> <p>– опрацьовувати отриману інформацію: робити висновки в результаті спільної роботи всього класу;</p> <p>– опрацьовувати отриману інформацію: порівнювати і групувати предмети та їхні образи;</p> <p>– робити висновки в результаті спільної роботи класу і вчителя;</p> <p>– самостійно працювати з підручником.</p> <p><i>Засобом</i> формування пізнавальних УНД служить матеріал підручника, що забезпечує формування функціональної грамотності (первинних навичок роботи з інформацією).</p>	<p>– орієнтуватися у своїй системі знань: відрізнати нове від вже відомого за допомогою вчителя;</p> <p>– робити попередній відбір джерел інформації: орієнтуватися в підручнику (на розвороті, у змісті, у словнику);</p> <p>– здобувати нові знання: знаходити відповіді на запитання, використовуючи підручник, свій життєвий досвід та інформацію, отриману на уроці;</p> <p>– опрацьовувати отриману інформацію: робити висновки в результаті спільної роботи всього класу;</p> <p>– опрацьовувати отриману інформацію: порівнювати і групувати предмети та їхні образи;</p> <p>– перетворювати інформацію з однієї форми в іншу: докладно переказувати невеликі тексти, називати їхню тему;</p> <p>– користуватися різними видами читання: навчальним, оглядовим, ознайомлювальним;</p> <p>– самостійно працювати з підручником;</p> <p>– установлювати причинно-наслідкові зв'язки.</p> <p><i>Засобом</i> розвитку пізнавальних УНД слугують тексти підручника та його методичний апарат; технологія продуктивного читання.</p>	<p>– орієнтуватися у своїй системі знань: відрізнати нове від вже відомого за допомогою вчителя;</p> <p>– робити попередній відбір джерел інформації: орієнтуватися в підручнику (на розвороті, у змісті, у словнику);</p> <p>– здобувати нові знання: знаходити відповіді на запитання, використовуючи підручник, свій життєвий досвід та інформацію, отриману на уроці;</p> <p>– опрацьовувати отриману інформацію: робити висновки в результаті спільної роботи всього класу;</p> <p>– опрацьовувати отриману інформацію: порівнювати і групувати предмети та їхні образи;</p> <p>– перетворювати інформацію з однієї форми в іншу: докладно переказувати невеликі тексти, називати їхню тему;</p> <p>– користуватися різними видами читання: навчальним, оглядовим, ознайомлювальним;</p> <p>– самостійно працювати з підручником;</p> <p>– установлювати причинно-наслідкові зв'язки.</p> <p><i>Засобом</i> розвитку пізнавальних УНД слугують тексти підручника та його методичний апарат; технологія продуктивного читання.</p>
Комунікативні		
<p>– донести свою позицію до інших: оформляти свою думку в усній формі (на рівні пропозиції або невеликого тексту);</p> <p>– слухати і розуміти мовлення інших;</p> <p>– виразно читати і переказувати текст;</p> <p>– спільно домовлятися про правила спілкування і поведінки у школі та дотримуватися їх;</p> <p>– вчитися виконувати різні ролі у групі (лідера, виконавця, критика);</p> <p>– оформлювати свої думки в усній формі (на рівні речень чи невеликого тексту);</p> <p>– домовлятися з однокласниками разом з учителем про правила поведінки, спілкування, самооцінки і дотримуватися їх.</p> <p><i>Засобом</i> формування комунікативних УНД слугують проблемно-діалогічна технологія та організація</p>	<p>– донести свою позицію до інших: оформляти свою думку в усній та письмовій формах (на рівні пропозиції або невеликого тексту);</p> <p>– слухати і розуміти мовлення інших;</p> <p>– виразно читати і переказувати текст;</p> <p>– спільно домовлятися про правила спілкування і поведінки у школі та дотримуватися їх;</p> <p>– вчитися виконувати різні ролі у групі (лідера, виконавця, критика);</p> <p>– слухати і чути інших, намагатися прийняти іншу точку зору, бути готовим коректувати свою точку зору;</p> <p>– домовлятися з однокласниками разом з учителем про правила поведінки, спілкування, самооцінки і дотримуватися їх.</p> <p>– зв'язно, послідовно, доказово відповідати.</p> <p><i>Засобом</i> формування комунікативних УНД слугують проблемно-діалогічна технологія та організація роботи в парах і малих групах.</p>	<p>– донести свою позицію до інших: оформляти свою думку в усній та письмовій формах (на рівні пропозиції або невеликого тексту);</p> <p>– слухати і розуміти мовлення інших;</p> <p>– виразно читати і переказувати текст;</p> <p>– спільно домовлятися про правила спілкування і поведінки у школі та дотримуватися їх;</p> <p>– вчитися виконувати різні ролі у групі (лідера, виконавця, критика);</p> <p>– слухати і чути інших, намагатися прийняти іншу точку зору, бути готовим коректувати свою точку зору;</p> <p>– домовлятися з однокласниками про правила поведінки, спілкування, самооцінки і дотримуватися їх.</p> <p>– зв'язно, послідовно, доказово відповідати.</p> <p><i>Засобом</i> формування комунікативних УНД слугують проблемно-діалогічна технологія та організація роботи в парах і малих групах.</p>

роботи в парах і малих групах.

ПРЕДМЕТНІ РЕЗУЛЬТАТИ

2 клас

- сприймати на слух тексти у виконанні вчителя, учнів;
- усвідомлено, правильно, виразно читати цілими словами;
- розуміти зміст назви твору; вибирати назву, що найбільше підходить з даних; самостійно підбирати заголовок до тексту;
- ділити текст на частини, підбирати заголовок до частин;
- вибирати найбільш точне формулювання головної думки з ряду даних;
- докладно і вибірково переказувати текст;
- складати усну розповідь про героя прочитаного твору за планом;
- розмірковувати про характер і вчинки героя;
- відносити твір до одного з жанрів: казка, прислів'я, загадка, пісня, скороговка; розрізняти народну і літературну (авторську) казку;
- знаходити в казці зачин, кінцівку, триразовий повтор й інші казкові прикмети;
- відносити казкових героїв до однієї з груп (позитивні, негативні, герої-помічники, нейтральні персонажі);
- називати кілька українських, російських і молдавських казок (5-6), прізвища українських письменників та їхні твори (6-7), з якими неодноразово зустрічались під час навчання;
- співвідносити автора, назву і героїв прочитаних творів;
- читати вголос у темпі наприкінці I семестру 35-45 слів за хвилину; наприкінці року – 50-60 слів за хвилину;
- знати напам'ять 6-7 віршів та прізвища, імена їхніх авторів, 2-3 скороговки.

3 клас

- сприймати на слух тексти у виконанні вчителя, учнів;
- самостійно формулювати головну думку тексту;
- знаходити в тексті матеріал для характеристики героя;
- докладно і вибірково переказувати текст;
- складати розповідь-характеристику героя;
- складати усні й письмові описи;
- у процесі читання уявляти картини, усно висловлювати (малювати) те, що уявили;
- висловлювати й аргументувати своє ставлення до прочитаного, у тому числі до художньої сторони тексту (що сподобалося з прочитаного і чому);
- відносити твори до жанрів оповідання, повісті, п'єси за певними ознаками;
- розрізняти у прозовому творі героїв, оповідача й автора;
- усвідомлено, правильно, виразно читати вголос;
- самостійно прогнозувати зміст тексту за заголовком, прізвищем автора, ілюстрацією, ключовими словами;
- самостійно читати про себе незнайомий текст;
- ділити текст на частини, складати простий план;
- знаходити в художньому тексті порівняння, епітети, уособлення;
- співвідносити автора, назву і героїв прочитаних творів;
- знати прізвища, імена письменників-класиків та їхні твори, з якими ознайомились під час навчання;
- знати напам'ять 7-8 віршів, прізвища, імена їхніх авторів; 5-6 прислів'їв;
- читати вголос у темпі наприкінці I семестру 60-70 слів за хвилину; наприкінці року – 70-80 слів за хвилину.

4 клас

- сприймати на слух тексти у виконанні вчителя, учнів;

- усвідомлено, правильно, виразно читати вголос;
- самостійно прогнозувати зміст тексту до читання;
- самостійно відтворювати зміст тексту (з урахуванням виду переказу), використовуючи елементи опису (природи, зовнішності персонажа), міркування; акцентувати увагу на головному;
- самостійно знаходити ключові слова;
- самостійно освоювати незнайомий текст (читання про себе, задавання питань авторові по ходу читання, прогнозування відповідей, самоконтроль; словникова робота у процесі читання);
- визначати тему й формулювати основну думку тексту;
- складати простий і складний план тексту;
- писати твір на матеріалі прочитаного з попередньою підготовкою;
- аргументовано висловлювати своє ставлення до прочитаного, до героїв, розуміти і визначати свої емоції;
- розуміти і формулювати своє ставлення до авторського стилю;
- мати власні читацькі пріоритети, шанобливо відноситися до переваг інших;
- самостійно давати характеристику героя (портрет, риси характеру і вчинки, мова, відношення автора до героя; власне ставлення до героя);
- відносити прочитаний твір до певного періоду (XVII ст., XVIII ст., XIX ст., XX ст., XXI ст.); співвідносити автора, його твори з часом їхнього створення; з тематикою дитячої літератури;
- самостійно розрізняти та визначати доступні твори за жанровими ознаками, обґрунтовувати свою думку;
- розрізняти види народних казок (про тварин, чарівні, побутові); фольклорні та авторські твори;
- виділяти засоби художньої виразності твору, усвідомлювати їхню роль у тексті; свідомо використовувати у мовленні під час опису подій, природи, характеристики персонажів;
- знати прізвища, імена українських письменників-класиків (Т. Шевченко, Л. Українка, І. Франко, Л. Глібов, М. Коцюбинський), а також тих письменників, з творами яких неодноразово зустрічалися під час навчання;
- знати назви, сюжети 6-7 фольклорних казок, а також літературних творів, прізвища, імена їхніх авторів;
- знати напам'ять 8-10 віршів; 8-10 прислів'їв, розуміти їхній зміст та пояснювати, у якій життєвій ситуації доцільно вживати кожне з прислів'їв; 1-2 уривки з прозових творів;
- відносити твори до жанру байки, фантастичної повісті за певними ознаками;
- бачити мовні засоби, використані автором;
- самостійно готуватись до виразного читання, користуватись під час читання, декламації, інсценізації мовленнєвими та позамовними засобами художньої виразності; передавати за їхньою допомогою своє ставлення до змісту тексту;
- читати вголос у темпі наприкінці I семестру 70-80 слів за хвилину; наприкінці року – 80-90 слів за хвилину.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

2 КЛАС

I. КОЛО ЧИТАННЯ

Твори дитячої літератури, доступної та цікавої школярам цієї вікової групи за темами: «Наче вулик, наша школа», «Розвивайся, звеселяйся, моя рідна мово...», «Народні казки», «Що таке Батьківщина», «Рідна домівка, рідна сім'я – тут виростає доля моя», «Буду я природі другом: милуюся, оберігаю, прикрашаю...», «Вірші – поетичні картини природи», «Різнокольорові вірші», «Вірші-діалоги», «Небилиці-небувалиці», «Вірші-

безконечники», «Вірші-загадки», «Оповідання», «Казки українських письменників», «Казки народів Європи», «Я хочу сказати своє слово», «У дружньому колі».

Твори дитячої літератури за жанрами:

Усна народна творчість: малі фольклорні форми – загадки, скоромовки, прислів'я, лічилки, дитячий ігровий фольклор, казки про тварин, молдавські, болгарські, російські казки.

Літературні казки. І. Франко, О. Пчілка, Н. Забіла, О. Іваненко, Л. Костенко, В. Сухомлинський.

Вірші-загадки. Л. Глібов, М. Підгірянка, Т. Коломієць, Д. Білоус, О. Сенатович.

Скоромовки. О. Пчілка, Г. Бойко, О. Орач.

Поезія (сюжетний вірш, пейзажна лірика). Т. Шевченко, Л. Українка, О. Пчілка, П. Тичина, М. Рильський, О. Олесь, М. Підгірянка, Д. Білоус, М. Вороний, П. Воронько, С. Жупанин, Н. Забіла, Л. Забашта, А. Камінчук, Т. Коломієць, Л. Костенко, А. Костецький, В. Лучук, А. Малишко, А. М'ястківський, К. Перелісна, В. Самійленко, О. Сенатович, Г. Чубач, М. Сингаївський, В. Скомаровський, М. Стельмах.

Проза (оповідання, уривки з повістей). В. Артамонова, О. Буцень, А. М'ястківський, В. Сенцовський, В. Струтинський, В. Сухомлинський, М. Трублаїні, В. Чухліб.

Гумористичні твори. Д. Білоус, Г. Бойко, А. Григоров, Т. Коломієць, В. Нестайко, І. Січовик, І. Світличний.

Науково-художня література. А. Коваль, О. Копиленко, Ю. Ярмиш, Ю. Старостенко, А. Волкова.

Зарубіжна література. * Казки народів Європи.

Рідні поети та письменники – дітям. * Н. Делимарська, А. Пілецька, Г. Васютинська, В. Сайнчин, Л. Стременовська, І. Ішук.

*Твори зарубіжних та придністровських авторів, які не включені до підручника, пропонується вивчати на уроках позакласного читання та на уроках літератури рідного краю в перекладі українською мовою.

Твори, рекомендовані для вивчення напам'ять:

Л. Забашта «Рідна мова»

Т. Шевченко «Світає, край неба палає...»

А. Костецький «Батьківщина»

Л. Українка «На зеленому горбочку»

О. Олесь «Ялинка»

М. Рильський «Річка»

II. ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТОК НАВИЧКИ ЧИТАННЯ

1. Спосіб читання.

Формування навичок усвідомленого, правильного, плавного читання цілими словами вголос.

Формування початкових умінь читати мовчки.

2. Темп читання.

Формування прийомів розвитку темпу читання вголос, розширення оперативного поля читання. Формування умінь уповільнювати та пришвидшувати темп читання (за завданням учителя), співвідносити темп читання зі змістом твору.

3. Правильність читання.

Удосконалення звукової культури мовлення: розвиток чіткої дикції на основі введення спеціальних вправ для розминки і тренування артикуляційного апарату, для відпрацювання правильної вимови звуків української мови у словах і фразах. Навчання правильної (за нормами орфоєпії) вимови слів та правильного їхнього наголошування під час читання.

4. Усвідомленість читання.

Смислове розуміння слів у тексті як у прямому, так і в переносному значеннях; усвідомлення смислових зв'язків між реченнями і частинами тексту.

Розвиток смислової здогадки (антиципації).

Цілісне сприймання і розуміння тексту.

5. Виразність читання.

Формування умінь дотримуватися пауз між реченнями, а також ритмічних пауз, обумовлених розділовими знаками і змістом тексту.

Формування найпростіших прийомів регулювання темпу читання, сили голосу, тону залежно від змісту та жанрової специфіки твору.

ІІІ. ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ПРОПЕДЕВТИКА

Тема та основна думка твору (про кого, про що йдеться у творі? Що основне хотів сказати письменник?).

Сюжет і композиція (без уживання термінів; на матеріалі невеликих за обсягом і нескладних за будовою художніх текстів). Послідовність подій у творі, їхні причинно-наслідкові зв'язки, випадок, епізод.

Герой (персонаж) твору (вчинки героя, портрет, мова).

Автор твору (початкове уявлення про те, як пов'язані автор – твір – тема).

Мова художнього твору (образність і точність слововживання).

Жанр (ознайомлення з найпростішими жанровими особливостями дитячого ігрового фольклору, загадки, казки, вірші, оповідання).

ІV. ДОСВІД ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Особливості опрацювання художніх творів

Усвідомлення жанрової специфіки творів – упізнавання і називання жанру твору

Дитячий ігровий фольклор. Ознайомлення учнів із зразками дитячої фольклорної поезії; розучування і відтворення їх в ігровій формі, опредмечування змісту (ілюстрування, ліплення, інсценізація тощо).

Загадка – популярний жанр народної творчості, що розповідає про предмет, явища, їхні істотні ознаки, але не називає їх. Образність у зображенні предмета загадки.

Казка як фольклорний літературний твір, у якому є вигадка, фантазія. Народні казки про тварин. Герої казок про тварин, їхні вчинки, вдача. Послідовність і розвиток подій у казках про тварин. Казкові прикмети: традиційні зачин, кінцівка, повтори, постійні епітети, звертання. Поняття про літературну казку.

Вірш. Графічна форма тексту. Рима, ритм, настрій у вірші; автор твору, думки і почуття автора. Декламація віршів. Інтонаційні мовні та позамовні засоби виразності (сила голосу, темпоритм, тон, міміка, жести). Виявлення ознак (слів, словосполучень, розділових знаків у тексті), що вказують на необхідність зміни засобів виразності під час читання (декламації). Найпростіші прийоми заучування віршів напам'ять (за опорними малюнками, опорними словами). Розвиток поетичного слуху.

Оповідання як невеликий розповідний художній твір про якийсь випадок, епізод із життя героя. Реалістичність подій у творі. Персонажі (герої) оповідання, їхні вчинки, мотиви поведінки. Автор оповідання, його ставлення до героя, його вчинків. Тема, основна думка твору.

Смисловий і структурний аналіз тексту

Первинний аналіз.

Відтворення учнями подій у тексті, називання дійових осіб, знаходження і пояснення (за допомогою вчителя) незрозумілих слів.

Знаходження в тексті відповідей на запитання щодо відтворення фактичного змісту прочитаного.

Поглиблений аналіз.

Перечитування тексту з метою встановлення зв'язків між подіями твору, між дійовими особами; виділення істотних ознак явищ, подій.

Складання характеристики дійових осіб через аналіз їхнього мовлення, вчинків, мотивів поведінки; пошук слів автора, які виявляють його ставлення до описаного.

Формування умінь знаходити в тексті ключові слова, а також слова і речення для характеристики героя (опис зовнішності, мова), подій, місця дії і т. ін.

Формування умінь ставити запитання до окремих абзаців і тексту.

Виділення теми і головної думки.

Заголовок. Формування умінь усвідомлювати зв'язок заголовка твору із змістом, основною думкою, добирати варіанти заголовків до тексту, вибирати найбільш вдалий.

Розвиток смислової здогадки – антиципації – під час читання (слухання), умінь прогнозувати орієнтовний зміст тексту на основі заголовка, ілюстрацій.

Структурний аналіз.

Поняття про абзац. Усвідомлення ролі абзаців у тексті. Знаходження абзаців у різних за обсягом текстах.

Орієнтування у структурі тексту: зачин, основна частина, кінцівка. Знаходження їх у різних за обсягом текстах.

Формування умінь складати план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою епічних творів. Відтворення тексту з опорою на готовий план, малюнки.

Розрізнення у тексті діалогів, мови автора і дійових осіб.

Засоби художньої виразності, емоційно-оцінне ставлення до змісту прочитаного (прослуханого) твору

Практичне ознайомлення учнів із засобами художньої виразності у тексті (епітет, порівняння, метафора).

Знаходження слів із переносним значенням і вживання їх у мовленні; пояснення у контексті багатозначних слів.

Формування умінь відтворювати художні образи на основі зіставлення реального та образного опису предмета чи явища.

Формування умінь передавати свої враження, почуття від прочитаного за допомогою зв'язних висловлювань та ілюстрацій.

Відтворення змісту тексту з урахуванням особливостей його мови, використання яскравих, образних висловів, вжитих у тексті.

Формування умінь визначати загальний емоційний настрій твору, адекватно реагувати на його зміст.

Розвиток в учнів прагнення до засвоєння і вживання у мовленні образних висловів із народних пісень, казок, прислів'їв.

Формування умінь використовувати відповідну лексику твору для характеристики персонажів, висловлювати елементарні оцінні моральні та етичні судження (про вчинок героя, його ставлення до природи, людей, рідної землі і т.п.).

Робота з науково-художніми творами

Науково-художній твір, у якому пізнавальна інформація подається через художній зміст. Наукова інформація. Слова-терміни.

V. РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Практичне ознайомлення учнів із книгознавчими поняттями: титульний аркуш, передмова, зміст, умовні графічні позначки, виноска, авторська збірка, тематична збірка.

Розвиток умінь самостійно знаходити потрібний твір за змістом (переліком) творів. Формування умінь розрізняти дитячі книжки за типом видання.

Формування умінь орієнтуватися у групі дитячих книжок; добирати книжки на певну тему дитячого читання.

Ознайомлення учнів із видами бібліотечно-бібліографічної допомоги: рекомендаційним списком дитячої літератури, книжковою виставкою (авторською, тематичною).

Практичне ознайомлення учнів із поняттям «абонемент» та роботою бібліотекаря на абонементі; із поняттям «рубрика». Розвиток умінь самостійно працювати з дитячими періодичними виданнями.

VI. РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА ОСНОВІ ПРОЧИТАНОГО

Завдання на розвиток репродуктивної та творчої уяви.

Ілюстрування художніх образів твору, зіставлення виконаних малюнків з картинами, створеними письменником; придумування словесних картин, розповідей за малюнками.

Створення ігрових ситуацій, у яких учні виступають у ролі авторів, акторів і глядачів.

Коллективне обговорення творчих робіт (малюнків, розповідей) учнів за сюжетами прочитаних творів.

Індивідуальне і колективне складання варіантів кінцівок до відомих казок, оповідань.

Складання творів-мініатюр про казкових героїв за спостереженнями.

Складання усних оповідань (розповідей) від імені одного з героїв (за поданим планом); інсценування прочитаного.

Проведення ігрових ситуацій.

Заповнення пропусків у художньому описі предмета. Добір ланцюжків римованих слів. Доповнення пропущених рим в уривках віршів (за допомогою вчителя). Складання загадок, лічилок, небилиць тощо за прочитаним.

3 КЛАС

I. КОЛО ЧИТАННЯ

Твори дитячої літератури, доступної та цікавої школярам цієї вікової групи за темами: «Мова – дивний скарб», «Похвала книгам», «Цікава книга Природи», «Усна народна творчість», «Зачарувала все зима...», «Сторінки для допитливих», «Шевченкове слово», «Вірші про світ природи і дитинства», «Оповідання про справи твоїх ровесників», «Із скарбниці казкарів світу», «Візьму перо і спробую...».

У 3 класі коло читання розширюється за жанрами і персоналіями:

Усна народна творчість.

Малі фольклорні форми: народні дитячі пісеньки, ігри, лічилки, загадки, скоромовки, прислів'я, приказки; народні усмішки, чарівні казки, легенди, народні пісні. Легенди та казки народів, що населяють Придністров'я.

Поезія (вірші сюжетні, пейзажні, гумористичні, фантастичні). Т. Шевченко, Л. Українка, П. Тичина, М. Рильський, В. Сосюра, О. Олесь, І. Калинець, М. Вороний, М. Вінграновський, П. Воронько, Н. Забіла, М. Стельмах, А. Качан, Л. Костенко, В. Коломієць, А. Костецький, А. Малишко, А. М'ястківський, Є. Горева, В. Лучук, П. Осадчук,

М. Підгірянка, О. Пчілка, М. Познанська, І. Кульська, С. Жупанин, Г. Чубач, В. Самійленко, В. Скомаровський, І. Січовик, О. Сенатович, Г. Бойко, Д. Білоус, Д. Павличко, І. Світличний, І. Жиленко, М. Сингаївський.

Акрівірші, вірші-загадки, вірші-скоромовки.

Байки. Л. Глібов, П. Глазовий.

Проза. Оповідання, уривки з повістей. О. Буцень, Є. Гуцало, В. Кава, А. Григоруk, О. Клименко, В. Нестайко, Д. Чередниченко, О. Іваненко, І. Сенченко, В. Скуратівський, Г. Тютюнник, М. Трублаїні, В. Чухліб, В. Сухомлинський, Ю. Збанацький, М. Стельмах, О. Дерманський, Л. Вороніна, М. Чумарна.

Літературні казки. К. Ушинський, І. Франко, Л. Українка, О. Зима, І. Липа, О. Іваненко, В. Скомаровський, В. Сухомлинський, Л. Письменна, Ю. Ярмиш. Молдавські казки. С. Вангелі.

П'єси. Н. Куфко, О. Олесь, Л. Мовчун.

Сходинки до монографічного вивчення поетів. М. Підгірянка, Н. Забіла, П. Воронько, М. Стельмах, Т. Коломієць, А. Костецький, Д. Павличко.

Науково-художні твори. Г. Демченко, О. Іваненко, О. Копиленко, Ю. Старостенко, А. Коваль, П. Утевська, Ю. Дмитрієв, М. Пришвін.

Довідкова література в контексті завдань літературного розвитку молодших школярів.

Сторінками дитячих журналів.

Зарубіжна література. Казки, оповідання, уривки з повістей.* Шарль Перро, П. Єршов, О. Пушкін, брати Грімм, Карло Колодді, З. Топеліус, А. Ліндгрєн, М. Носов, М. Сладков.

Вірші. С. Маршак, А. Барто, Б. Заходер, Янка Купала, Джанні Родарі.

*Рідні поети та письменники – дітям.** Г. Васютинська, В. Сайнчин, Н. Делимарська, В. Поята, А. Споріш, М. Шуда, М. Божко.

*Твори зарубіжних та придністровських авторів, які не включені до підручника, пропонується вивчати на уроках позакласного читання та на уроках літератури рідного краю в перекладі українською мовою.

Твори, рекомендовані для вивчення напам'ять:

Я. Щоголів «Осінь»

«Ходить гарбуз по городу» (народна пісня).

Л. Глібов «Лебідь, шука і рак»

Щедрівка (на вибір)

Т. Шевченко «Тече вода з-під явора...»

М. Підгірянка «Що я люблю»

Г. Бойко «Хвастунець»

Т. Коломієць «Хто розсипав роси»

II. ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТОК НАВИЧКИ ЧИТАННЯ

Розвиток правильного, свідомого, виразного читання вголос цілими словами та групами слів.

Формування і розвиток умінь за допомогою вчителя, а також самостійно вибирати та застосовувати під час читання мовленнєві засоби виразності (тон, темп, гучність, логічний наголос, логічні паузи).

Інтенсивне формування і розвиток продуктивних засобів читання мовчки (очима, без зовнішніх мовленнєвих рухів, свідомо).

Застосування різних видів вправ, спрямованих на розвиток мовленнєвого апарату, розширення оперативного поля зору; правильності, безпомилковості сприймання тексту;

розвиток смислової здогадки (антиципації); розвиток темпу читання вголос і мовчки; розвиток уваги і пам'яті у процесі сприймання.

III. ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ПРОПЕДЕВТИКА

Тема та основна думка твору. Формування умінь самостійно усвідомлювати, визначати тему твору та основну думку (за допомогою вчителя).

Сюжет і композиція (без уживання термінів). Пейзаж, портрет, діалоги як найпростіші елементи композиції твору. Початок, основна частина, кінцівка твору як основні елементи сюжету, їхні взаємозв'язки.

Герой (персонаж) твору. Визначення головного й другорядних персонажів твору; позитивного та негативного героїв твору (за допомогою вчителя).

Автор твору. Усвідомлення взаємозв'язків: автор – твори – книжки; автор – теми. Епізоди з життя і діяльності письменника.

Мова твору. Яскраві, точні, образні вислови для характеристики персонажів, опису природи. Розвиток умінь виділяти в тексті епітети, порівняння, метафори (без уживання термінів, практично), з'ясовувати їхню роль у творі.

Жанр. Ознайомлення з найпростішими жанровими ознаками героїко-фантастичних (чарівних) казок, прислів'їв, приказок, байок, акровіршів, оповідань, повістей, п'єс; з особливостями науково-художніх творів.

Розвиток умінь самостійно визначати, усвідомлювати жанрові особливості творів, що вивчалися.

IV. ДОСВІД ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Особливості опрацювання художніх творів

*Усвідомлення жанрової специфіки творів –
упізнавання і називання жанру твору*

Народні героїко-фантастичні (чарівні) казки. Спостереження за структурними особливостями цих творів. Особливий характер вигадки та фантазії таких казок: таємничі, зачаровані; незвичайні місця, предмети, істоти; надзвичайна сила, чудесні перетворення та ін.

Герої (персонажі) героїко-фантастичних казок, їхні вчинки, мотиви поведінки (за допомогою вчителя). Добро і зло в казці.

Прислів'я і приказки як короткі, влучні, образні вислови повчального змісту. Тематика прислів'їв. Формування умінь вибрати з низки прислів'їв таке, що найточніше відображує основну думку твору. Спостереження за використанням прислів'їв і приказок у художніх творах та мовленні людей.

Вірші. Розширення і поглиблення знань, умінь учнів про жанрові особливості віршів (рима, ритм, настрій, мелодика, уявні картини). Тематика дитячих віршів. Спостереження за мовою віршів.

Акровірш (акростих) як особлива форма вірша (віршованої загадки), у якому початкові літери рядків, прочитані згори вниз, становлять слово чи словосполучення.

Оповідання. Поглиблення знань, умінь щодо структурних особливостей оповідання, типів персонажів, тематики дитячих оповідань. Формування умінь усвідомлювати умовність подій у літературному творі, їхню відмінність від реальних, життєвих. Привернення уваги учнів до особистості автора твору.

Байка як невеликий за обсягом, здебільшого віршований твір, у якому в гумористичній, алегоричній формі зображуються людські вчинки, характери, недоліки. Герої (персонажі) байок. Мораль, повчання, висновки у байці.

Повість, повість-казка як прозові твори, у яких мають місце кілька подій, їхня відмінність від оповідання. Герої (персонажі) повістей, повістей-казок.

П'єса як драматичний твір, написаний для вистави. Дійові особи. Діалогічний характер побудови п'єси. Діалоги і монологи у п'єсі. Слова автора. Дії (картини) у п'єсі.

Поняття про *науково-художній твір*, у якому органічно поєднуються художня вигадка з науковими фактами, знаннями, реальними, історичними подіями.

Смисловий і структурний аналіз тексту

Смисловий і структурний аналіз тексту має практичну спрямованість і здійснюється у процесі його багаторазового перечитування, під час якого учні поступово готуються до глибшого аналізу та синтезування прочитаного, тобто узагальнення.

У 3 класі продовжується формування й удосконалення умінь, що були об'єктом роботи у 2 класі, а також вводяться у читацьку діяльність нові уміння і способи опрацювання тексту. Зокрема, удосконалення умінь знаходити і пояснювати зв'язки між реченнями, абзацами і частинами тексту; самостійне визначення послідовності подій у творі й орієнтування у структурі тексту: зачин (початок), основна частина, кінцівка.

Самостійне складання простого плану до невеликих за обсягом і нескладних за будовою оповідань, науково-художніх, науково-популярних текстів. Користування планом для переказу прочитаного.

Розвиток умінь запитувати і відповідати на матеріалі прочитаних текстів; ставити запитання до тексту; вступати в діалог (5-6 реплік) на основі прочитаного.

Формування умінь аналізувати тексти з метою знаходження певних ознак описуваних предметів, явищ, подій, персонажів твору, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, визначення нового, невідомого, узагальнення, доведення тощо.

Формування умінь за допомогою вчителя та самостійно виділяти головне у прочитаному тексті; співвідносити головну думку прочитаного із заголовком, із прислів'ям, з ілюстраціями; знаходити в тексті слова, вислови, речення, які є ключовими для розуміння тексту, характеристики персонажів.

Формування умінь розрізняти у творах елементи розповіді, опису, міркування.

Засоби художньої виразності, емоційно-оцінне ставлення читача до змісту твору

Розширення і поглиблення в учнів уявлень про епітет, порівняння, метафору; їхню роль, різні форми вираження; усталені епітети, порівняння, метафори в усній народній творчості й у творах письменників.

Самостійне знаходження у тексті слів, що мають переносне значення, пояснення їхніх значень на прикладах.

Формування умінь визначати настрій, загальну тональність твору; висловлюватись про враження від прочитаного. Формування художньо-образного мислення, основою якого є емоційно-чуттєве сприймання і аналіз учнями прочитаного, а результатом – оцінні судження, почуття, милування красою художнього слова.

Формування в учнів у співпраці з учителем досвіду сенсорного естетичного сприймання художніх творів через аналіз зображення словом кольорів, форм, звуків природи.

Робота з науково-художніми творами

Художні й пізнавальні особливості науково-художніх творів. Художня сюжетна лінія, характеристика героїв твору. Пізнавальна наукова інформація. Порівняння художнього і науково-художнього твору.

V. РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Практичне ознайомлення школярів із поняттями «прикнижна анотація», «відомості про письменника».

Формування умінь самостійно ознайомлюватися з новою книжкою з опорою на позатекстову інформацію, вміщену на обкладинці, титульному аркуші, у прикнижній анотації, передмові та ін.

Формування умінь самостійно орієнтуватися у групі дитячих книжок, добирати книжки на певну тему дитячого читання.

Розвиток умінь здійснювати пошук потрібної книжки у відкритому фонді, а також за допомогою Інтернет-ресурсів бібліотеки (за допомогою вчителя).

Формування умінь складати найпростішу анотацію на прочитану книгу (усно, за допомогою вчителя).

Формування умінь самостійно користуватися довідковою літературою (дитячими енциклопедіями, словниками тощо).

Розвиток умінь самостійно читати дитячу періодику. Практичне ознайомлення з поняттями «номер журналу», «рік видання», «примірник», «комплект».

Виховання культури спілкування під час колективного обговорення прочитаних творів (умінь слухати думки, міркування однолітків, із повагою ставитись до міркувань, суджень, які не збігаються із власними; бути толерантними під час діалогу, колективної дискусії та ін.).

VI. РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА ОСНОВІ ПРОЧИТАНОГО

У 3 класі на новому змісті продовжується залучення учнів до тих видів творчих завдань, які виконувались у 2 класі, з деяким їхнім ускладненням. Зокрема, колективне та індивідуальне складання варіантів кінцівок до літературних казок, творів-мініатюр про казкових героїв і власні спостереження; складання розповідей від імені одного з героїв твору, заповнення пропусків у прозових і віршованих творах; інсценування прочитаного.

Ознайомлення і практичне використання у співпраці з учителем прийомів складання казок, загадок, лічилок за аналогією, зразком і самостійно.

Виконання творчих завдань на основі сприймання різних видів мистецтва: творів письменників, художників, композиторів.

4 КЛАС

I. КОЛО ЧИТАННЯ

У 4 класі коло читання розширюється і систематизується шляхом упорядкування й узагальнення знань про раніше відомі жанри й авторів, а також залучення нових жанрів, творів та імен. З метою забезпечення перспективності у підготовці учнів до вивчення літератури у 5 класі збільшується питома вага жанрового і монографічного підходів у доборі та конструюванні навчального змісту за розділами і темами. Жанрова й авторська різноманітність залишаються провідними принципами добору змісту.

Твори дитячої літератури, доступної та цікавої школярам цієї вікової групи за темами: «Усна народна творчість» «Рости книголюбом!», «Біблійні легенди», «Сторінки з книги Природи», «Світ дитинства», «Міфи народів світу», «Сторінки з історії», «Поетична світлиця», «Байки», «П'єси-казки», «З любов'ю до рідної землі», «Твори зарубіжних письменників», «Світ у мені, і я у світі».

У 4 класі коло читання розширюється за жанрами:

Усна народна творчість. Малі фольклорні форми: прислів'я, приказки, лічилки, загадки, усмішки; соціально-побутові казки, притчі, легенди, міфи, народні пісні. Легенди, казки, пісні народів, що населяють Придністров'я.

Поетія: поетична палітра охоплює всі види віршів, з якими діти познайомились у попередніх класах. Крім авторів, твори яких учні вивчали

у 2-3 класах, пропонуються твори І. Малковича, В. Симоненка, І. Драча, П. Усенка, Л. Полтави, Б. Чалого, Г. Черінь, І. Жиленко та ін.

Байки. Л. Глібов, О. Пчілка, І. Крилов.

Проза. Оповідання, легенди, уривки з повістей. Н. Забіла, М. Гоголь, І. Боднарчук, Ю. Збанацький, М. Коцюбинський, Марко Вовчок, Б. Грінченко, Остап Вишня, О. Довженко, Олесь Гончар, В. Близнець, О. Донченко, А. Григорук, В. Нестайко, С. Плачинда, К. Пасічна, І. Сенченко, М. Слабошпицький, В. Сухомлинський, Г. Тютюнник, А. Дрофань, М. Чумарна, В. Чухліб, М. Трублаїні, О. Копиленко, Г. Храпач, Ю. Ярмиш, О. Дерманський, Л. Вороніна, Г. Тютюнник, О. Єфімов, та ін.

Сходинки до монографічного вивчення творчості Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки, М. Рильського, Д. Павличка, Л. Костенко.

Літературні казки. І. Франко, Л. Українка, М. Слабошпицький, В. Нестайко, Ю. Ярмиш, М. Чумарна. Молдавські казки С. Вангелі.

П'єси. Я. Стельмах, Н. Шейко-Медведева та ін.

Науково-художні, науково-популярні твори. А. Лотоцький, Б. Лепкий, В. Скуратівський, А. Григорук, Є. Шморгун, А. Коваль, П. Утевська, А. Давидов.

Довідкова література в контексті завдань літературного розвитку молодших школярів і виконання творчих завдань.

Сторінками дитячих журналів.

Зарубіжна література. Казки, оповідання, уривки з повістей.* О. Пушкін, Г. Андерсен, Б. Немцова, А. Чехов, В. Гюго, П. Бажов, Марк Твен, С. Маршак, М. Носов, М. Пляцковський, Р. Кіплінг, Алан Мілн, Джек Лондон, О. Волков, М. Пришвін, Е. Успенський, Л. Керолл.

*Рідні поети та письменники – дітям.** Г. Васютинська, А. Спориш, Л. Стременовська, В. Поята, Т. Пономарьова, П. Данич.

*Твори зарубіжних та придністровських авторів, які не включені до підручника, пропонується вивчати на уроках позакласного читання та на уроках літератури рідного краю в перекладі українською мовою.

Твори, рекомендовані для вивчення напам'ять:

Українська народна пісня «Ой співаночки мої»

В. Сосюра «Як не любить той край...»

О. Олесь «Згадую: так я в дитинстві любив...»

М. Рильський «Зимовий ранок»

Д. Чередниченко «Рідні краєвиди (уривок за вибором учителя)»

Т. Шевченко «Садок вишневий коло хати»

І. Франко «Дивувалась зима...»

Л. Українка «Вже сонечко в море сіда...»

М. Сингаївський «Дощ із краплі починається»

II. ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТОК НАВИЧКИ ЧИТАННЯ

Удосконалення навичок свідомого, правильного, виразного читання вголос із дотриманням основних норм літературної вимови.

Удосконалення навички усвідомленого у відповідному темпі читання мовчки різних за обсягом та жанровою специфікою текстів.

Самостійний вибір та правильне застосування під час читання інтонаційних та позамовних засобів виразності відповідно до знакової структури художніх, науково-художніх та науково-пізнавальних текстів, за допомогою яких учень виражає своє ставлення до змісту прочитаного.

III. ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ПРОПЕДЕВТИКА

Тема та основна думка твору. Розвиток умінь самостійно усвідомлювати та визначати тему й основну думку твору; розуміти основний зміст описаних фактів, подій, вчинків персонажів.

Сюжет і композиція (без уживання термінів). Факти, події, випадки, пригоди, характери персонажів у художньому творі, їхні взаємозв'язки. Усвідомлення взаємозв'язків: вчинок персонажа — розвиток подій у творі.

Герой (персонаж) твору. Головні і другорядні персонажі у творі, стосунки між ними. Мотиви вчинків персонажів. Самостійне визначення типу персонажа (позитивний, негативний), власне ставлення до героїв твору, обґрунтування своїх думок.

Автор твору. Усвідомлення взаємозв'язків: письменник – теми; письменник – жанр; письменник – талановита людина; біографії, автобіографії письменників для молодших школярів.

Мова художнього твору. Усвідомлене сприймання засобів художньої виразності відповідно до їхніх функцій у творі. Спостереження за авторським вибором слова у творах різних жанрів під час діалогів, описів природи, зовнішності персонажів, місця, де відбуваються події; під час характеристики героїв.

Жанр. Удосконалення умінь самостійно визначати жанрові ознаки творів, що вивчалися в 2-4 класах, обґрунтувати свою думку.

IV. ДОСВІД ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Особливості опрацювання художніх творів

*Усвідомлення жанрової специфіки творів –
упізнання і називання жанру твору*

Народні соціально-побутові казки. Відображення народного побуту, місце події у казці, особливості мови цих казок.

Герої (персонажі), їхні характери, вчинки, особливості мови цих казок. Протиставлення персонажів.

Відмінність соціально-побутових казок від казок про тварин та героїко-фантастичних (чарівних). Зв'язок літературної казки з фольклорною. Письменники-казкарі.

Легенда як твір-переказ про якісь події, факти, людей, оповитий казковістю, фантастикою. Герої легенд, їхні риси особистості. Відмінність легенд від казки.

Вірші. Розширення та систематизація знань, умінь учнів про жанрові особливості віршів (рима, ритм, настрій, мелодика, уявні картини), їхню тематику, проблематику.

Емоційна тональність вірша; динаміка почуттів поета у ліричному вірші.

Оповідання, повісті. Удосконалення умінь учнів орієнтуватися у структурі оповідання, повісті. Ставлення письменника до зображуваних подій, до героїв твору. Типи персонажів: позитивні, негативні; мотиви їхніх вчинків.

Історичні оповідання для дітей. Основні теми дитячих оповідань, повістей.

Гумористичні твори для дітей. Гумор як добродушний необразливий сміх, його виховний вплив на людину. Спостереження за авторським вибором слова для характеристики героя, створення комічних ситуацій та ін.

Смисловий і структурний аналіз тексту

За вимогами Державного стандарту з «Літературного читання» основне завдання цієї складової читацької діяльності – домогтися повноцінного сприймання молодшими школярами тексту з урахуванням специфіки його жанру і структури. З огляду на це у читанні художнього тексту основне завдання смислового і структурного аналізу – це сприймання художнього образу твору, у науково-художніх, науково-популярних текстах – передусім, розуміння смислових зв'язків, істотних ознак, понять, висновків. Ці завдання

розв'язуються у взаємозв'язку, однак залежно від жанру, обсягу, складності тексту одне з них висувається на перший план.

Смисловий і структурний аналіз є основою досягнення учнями повного розуміння тексту.

У 4 класі на новому змісті літературного матеріалу удосконалюються основні уміння смислового аналізу прочитаного: з'ясування значення слів і висловів у тексті; знаходження і пояснення ознак певних подій, явищ, персонажів із метою їхньої характеристики і підготовки до виразного читання; читання в особах; з'ясування ролі пейзажу, середовища для розуміння художніх образів.

З урахуванням змістових і жанрових можливостей прочитаних творів здійснюється робота з формування в учнів усього спектра загальнонавчальних умінь і навичок: формулювати запитання до текстів, будувати діалог, виділяти головні думки, доводити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, узагальнювати тощо.

Особлива увага має бути приділена удосконаленню умінь здійснювати структурний аналіз тексту. Зокрема, спостереженню за будовою тексту, виділенню у творах різних жанрів їхніх структурних елементів; складання плану оповідання, казки, статті. Використання плану для підготовки розповідей, переказів.

У взаємозв'язку смислового і структурного аналізу прочитаного відбувається проникнення учнів у його смисл. Процес розуміння тексту завершує діалогічна взаємодія читача з текстом, виявом якої є самостійна постановка ним запитань за змістом прочитаного.

Засоби художньої виразності, емоційно-оцінне ставлення читача до змісту твору

Усі види роботи над текстом у цьому напрямку, що рекомендовані для 3 класу, зберігають своє значення і в 4 класі.

Переважну роль мають ті види художнього аналізу тексту, які формують у дітей увагу до засобів створення художніх образів, серед яких найважливішими є художня виразність мови, з'ясування ролі епітетів, порівнянь, метафор, повторів, гіпербол в усній творчості та у творчості поетів і письменників.

Особливості художнього опису як основи для зіставлення різних способів художнього відображення.

Формування в учнів емоційно-оцінного ставлення до прочитаного передбачає залучення завдань на виявлення й оцінювання стану героїв твору шляхом формулювання власних оцінних суджень (моральних, естетичних), виявлення авторської позиції щодо зображеного.

Робота з науково-художніми творами

Науково-художні оповідання, повісті, казки.

V. РОБОТА З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ

Удосконалення вмінь самостійно ознайомлюватися з новою книжкою, визначати її орієнтовний зміст з опорою на всі складники позатекстової інформації, засвоєні під час навчання в початковій школі.

Удосконалення вмінь розрізняти зміст художньої, науково-художньої та науково-популярної книжки, спираючись на її ілюстративний та довідково-інформаційний апарат.

Удосконалення вмінь складати найпростішу анотацію до прочитаної книжки (усно).

Формування умінь самостійно та за допомогою вчителя читати й усвідомлювати фактичний зміст, основний смисл значних за обсягом творів (повістей, повістей-казок, біографічних творів тощо); визначати провідну тему твору, сюжетну лінію; розуміти

цілісний зміст твору та окремих його частин, пояснювати, як вони пов'язані між собою; визначати головних та другорядних персонажів.

Формування умінь самостійно орієнтуватися у збірках творів, хрестоматіях для позакласного читання.

Удосконалення вмінь самостійно орієнтуватися у світі дитячих книжок, здійснювати пошук потрібної книжки, користуючись відкритим фондом бібліотеки, засобами бібліотечно-бібліографічної допомоги, у т. ч. Інтернет-ресурсами дитячої бібліотеки, а також пошук навчально-пізнавальної інформації, користуючись різними джерелами друкованої продукції (науково-популярними книжками з різних галузей знань, словниками, енциклопедіями, періодичними виданнями для дітей).

Формування умінь самостійно підтримувати колективну дискусію за змістом прочитаного: враховувати різні думки, міркування однокласників, співвідносити їх, доповнювати власними; обстоювати свою позицію дотримуватися норм культури спілкування та ін.

VI. РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА ОСНОВІ ПРОЧИТАНОГО

Коло літературного читання і його методичне опрацювання створюють передумови для самовираження дітей у творчій діяльності у зв'язку з прочитаним. У 4 класі, як і в попередніх, рекомендуються з цією метою: словесне малювання та ілюстрування прочитаного, творчий переказ, читання за ролями, інсценізація, доповнення віршованих і прозових творів, зміни текстів; складання за допомогою вчителя казок, небилиць, творів-мініатюр, віршів, лічилок, загадок тощо. В організації цієї діяльності використовується комплексний вплив різних видів мистецтв: художнє слово, живопис, музика.

ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

2 КЛАС (136 ГОД)

ПРИБЛИЗНЕ ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОГО ЧИТАННЯ

Кожен урок будується із врахуванням видів діяльності, які направлені на розвиток універсальних навчальних дій, тому вони не прив'язуються до тем розділів програми:

- оцінювати вчинки людей, життєві ситуації з точки зору загальноприйнятих норм і цінностей;
- оцінювати конкретні вчинки як хороші або погані;
- емоційно «проживати» текст, виражати свої емоції;
- розуміти емоції інших людей, співчувати, співпереживати;
- висловлювати своє ставлення до героїв прочитаних творів, до їхніх вчинків;
- розуміти визначену вчителем мету навчальної діяльності;
- самостійно добирати необхідне навчальне приладдя; підтримувати порядок на робочому місці;
- дотримуватись певної послідовності виконання завдання, дій на уроці під керівництвом учителя;
- уміти переключатися з одного виду діяльності на інший;
- учитися висловлювати своє припущення (версію) на основі роботи з ілюстрацією підручника;
- учитися працювати за запропонованим вчителем планом;
- учитися відрізнити правильно виконане завдання від неправильного.

- орієнтуватися у своїй системі знань: відрізнити нове від вже відомого за допомогою вчителя;
- здобувати нові знання: знаходити відповіді на запитання, використовуючи підручник, свій життєвий досвід та інформацію, отриману на уроці;
- робити висновки в результаті спільної роботи класу і вчителя;
- самостійно працювати з підручником;
- доносити свою позицію до інших: оформляти свою думку в усній формі (на рівні пропозиції або невеликого тексту);
- слухати і розуміти мовлення інших;
- виразно читати і переказувати текст;
- вчитися виконувати різні ролі у групі (лідера, виконавця, критика);
- оформлювати свої думки в усній формі (на рівні речень чи невеликого тексту).

№ з/п	Тема уроку	Характеристика видів діяльності учнів	Дата
І чверть			
В рідній школі – рідне слово			
1	Вступ	<ul style="list-style-type: none"> – орієнтуватися у підручнику; – завчати умовні позначення. 	
Наче вулик, наша школа			
2	Д. Павличко «Школа». Л. Глібов «Бачити – не бачить». В. Фетисов «Хто чого вчиться»	<ul style="list-style-type: none"> – користуватися прийомами розвитку темпу читання вголос; – виконувати за завданням вчителя спеціальні вправи, метою яких є тренування мовленнєвого апарату; – відпрацьовувати правильну артикуляцію звуків української мови; 	
3	С. Жупанин «У лісовій музичній школі». В. Лучук «Крокодилів урок». О. Буцень «У новій школі»	<ul style="list-style-type: none"> – користуватися інтонаційними засобами виразності; – визначати емоційний настрій твору (за допомогою вчителя); 	
4	Л. Вахніна «Кордон». Г. Бойко «Ділові розмови»	<ul style="list-style-type: none"> – роздумувати над змістом прислів'їв; 	
5	В. Сухомлинський «Як Наталя у лисиці хитринку купила»	<ul style="list-style-type: none"> – висловлюватися щодо теми твору – що в ньому зображено, про що він написаний; 	
6	«Сильніше за силу» (казка)	<ul style="list-style-type: none"> – читати в особах; – складати і розігрувати діалог «Розмова по телефону»; – відтворювати послідовність подій у творі; – розрізнявати героїв за характером поведінки, вчинків. – користуватися прийомами розвитку темпу читання вголос; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – усвідомлювати наявність персонажа як дійової особи; – визначати головну думку тексту. – знаходити у тексті відповіді на відтворення фактичного змісту прочитаного; – пояснювати значення шкільного навчання для людини. 	
7	Урок позакласного читання	– виділяти, називати, показувати елементи дитячої книжки.	
Розвивайся, звеселяйся, моя рідна мово...			
8	Л. Забашта «Рідна мова». М. Сингаївський «Колискова пісня, колискова...». Колискові пісні, записані М. Сингаївським. Українські дитячі пісеньки, ігри	<ul style="list-style-type: none"> – користуватися прийомами розвитку темпу читання вголос; – відпрацьовувати правильну артикуляцію звуків української мови; – користуватися інтонаційними засобами виразності; – визначати емоційний настрій твору (за допомогою 	

9	Т. Шевченко «Тече вода з-під явора...». І. Франко «Дрімають села». П. Тичина «Осінь така мила». О. Олесь «Літній вечір»	вчителя); – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – розрізняти і знаходити у тексті яскраві образні вислови; – відтворювати зміст гри за опорними словами;	
10	А. Коваль «Слова розповідають». Л. Компанієць «Ковалівна». О. Пчілка «Журавель»	– розрізняти вірші за емоційним забарвленням; – читати вірші, передаючи красу їхнього звучання; – відтворювати послідовність подій у творі; – завчати вірш Л. Забашти «Рідна мова» напам'ять;	
11	А. М'ястківський «Неня». Д. Білоус «Звертання». О. Олесь «Є слова, що білі-білі...»	– читати оповідання, передаючи голосом різні почуття; – читати виразно вголос відповідно до розділових знаків; – використовувати слова-звертання в усному мовленні за зразком поетичних творів;	
12	В. Плахотников «Під парканом». І. Січовик «На горі...», «Я тягнув...», «Я зробила піну...». Д. Білоус «Загадка». Загадки. Прислів'я	– роздумувати над змістом прислів'їв; – пояснювати призначення загадок; – пояснювати (на елементарному рівні) функції жанрів дитячого ігрового фольклору; – завчати напам'ять загадки, прислів'я, лічилки, народні пісеньки;	
13	Н. Забіла «Лічилки». «Дві душі», «Обіцянка» (з народного). М. Хоросницька «Матусин заповіт»	– пояснювати значення рідної мови для людини	
14	Підсумок за темою «Розвивайся, звеселяйся, моя рідна мово...»	– відтворювати вивчені напам'ять загадки, прислів'я, лічилки, народні пісеньки; – розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – брати участь у змаганні на знання загадок і прислів'їв	
15	Урок позакласного читання	– самостійно знаходити потрібний твір за змістом (переліком творів); – переказувати прочитаний твір	
16	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом	
Українські народні казки			
17	«Вовк та козенята»	– роздумувати над змістом прислів'їв;	
18	«Рукавичка»	– усвідомлювати жанрові особливості народної казки;	
19	«Лисиця та їжак»	– пояснювати особливості побудови казки;	
20	«Лисичка і журавель»	– розповідати на основі спостережень за поведінкою, вчинками персонажів у казках про домінуючі риси їхніх характерів;	
21	«Колосок»	– передавати під час читання голосом риси характеру персонажів	
22	«Дрізд і голуб». Підсумок за темою «Українські народні казки»	– висловлювати елементарні судження: лисиця – хитра, вовк – злий, заєць – боягуз та ін.; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – читати в особах; – брати участь у діалогах і розігрувати їх; – користуватися інтонаційними засобами виразності; – знаходити в тексті найважливіші слова, речення, що характеризують певні якості дійових осіб; – пояснювати повчальний зміст казки	

Нема без кореня рослини, а нас, людей, без Батьківщини. Що таке Батьківщина.		
23	А. Костецький «Батьківщина». М. Чернявський «Рідний край»	– визначати головну думку вірша; – пояснювати, що таке акровірш; – завчати вірш А. Костецького «Батьківщина» напам'ять;
24	Урок позакласного читання	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися
25	В. Сухомлинський «Дідова колиска»	виносками; – пояснювати схожість розповіді з казкою;
26	Н. Забіла «Древній Київ»	– користуватися інтонаційними засобами виразності;
27	М. Познанська «Зацвіли каштани». П. Тичина «Де не глянь – колоски». Т. Коломієць «Хліб»	– читати вірші, оповідання, передаючи голосом різні почуття; – розуміти, по можливості пояснювати значення виділених слів, ужитих у прямому та переносному значеннях; – знаходити частину твору, що підходить до ілюстрації;
28	Г. Демченко «Калинка» (казка)	– пояснювати призначення загадок; – завчати народну пісню напам'ять;
29	Д. Чередниченко «Рідні красюди»	– пов'язувати зміст твору із життєвим досвідом; – читати текст мовчки, переказувати за запитаннями;
30	Л. Глібов «Зимня пісенька», «Сію, сію, посіваю...». «Колядники». Колядки. «Щедрівочка щедрувала...»	– визначати в епічному творі складники сюжету; – відтворювати послідовність подій у творі; – розподіляти дійових осіб на позитивних й негативних за характером поведінки, вчинків;
31	За О. Менем «Крашанки і писанки». «Гей, Великдень!» (з народного). К. Перелісна «Писанка»	– виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні); – пояснювати, що літературна казка – це авторський твір; – розрізняти оповідання за найпростішими жанровими ознаками;
32	Урок позакласного читання	
33	Д. Павличко «Де найкраще місце на землі». В. Скуратівський «Калина». А. Листопад «Калина»	– пояснювати значення Батьківщини для кожної людини; – переказувати прочитаний твір; – практично розрізняти дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка на уроках позакласного читання
34	Підсумок за темою «Що таке Батьківщина»	– відтворювати вивчені напам'ять загадки, народні пісні; – розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання
35	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом
36	Підсумковий урок	– працювати в парі, групі; виконувати різні ролі (лідера, виконавця)
II чверть		
Рідна домівка, рідна сім'я – тут виростає доля моя		
37	І. Гнатюк «Наша хата». Українські народні пісні	– створювати словесний малюнок за віршем; – роздумувати над змістом прислів'їв;
38	Українські народні пісні.	– розуміти, по можливості пояснювати значення виділених слів, ужитих у прямому та переносному значеннях;
39	В. Гринько «Сім» (лічилка). А. Костецький «Все починається з мами». В. Лучук «Тільки мама»	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – пояснювати у текстах виділені порівняння;
40	Д. Павличко «Мамина рука». «Приховала» (з народного). О. Орач «Вчуся я у мами...»	– пояснювати заголовок тексту; – визначати головну думку вірша; – підбирати синоніми до виділених слів;

41	Урок позакласного читання	– користуватися інтонаційними засобами виразності;	
42	П. Осадчук «Я навчаюся у тата». «Наш Андрійко вищий Гната» (скоромовка). В. Багірова «Бабця спить»	– складати діалоги за завданням вчителя і змістом прочитаного; – переказувати прочитаний твір; – читати в особах;	
43	Т. Коломієць «На роботу». О. Буцень «Помічниці»	– визначати в епічному творі складники сюжету; – відтворювати послідовність подій у творі;	
44	Б. Вовк «З кого песик приклад бере»	– знаходити в тексті відповіді на відтворення фактичного змісту прочитаного;	
45	В. Осєєва «Сини».	– визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом;	
46	В. Сухомлинський «Сьома дочка».	– висловлювати міркування щодо можливості розвитку подій;	
47	А. Григорук «Той ще не музика, хто в дудку дме».	– пояснювати значення родини для кожної людини; – практично розрізняти дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка на уроках позакласного читання	
48	Підсумок за темою «Рідна домівка, рідна сім'я — тут виростає доля моя».	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання	
49	Урок позакласного читання	– самостійно вибирати потрібну книжку з кількох запропонованих за вказаними ознаками; – переказувати прочитаний твір	
50	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом	
Буду я природі другом: милуюся, оберігаю, прикрашаю...			
51	М. Підгірянка «Ходить, ходить зима гаєм...». Леся Українка «Красо України, Подолля!»	– знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – розуміти, по можливості пояснювати значення виділених слів, ужитих у прямому та переносному значеннях;	
52	М. Вінграновський «Сама собою річка ця тече...». Д. Павличко «Звернення»	– користуватися інтонаційними засобами виразності; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму;	
53	С. Жупанин «Буду я природі другом». Ліна Костенко «Синички на снігу»	– створювати словесні малюнки за текстом твору; – визначати головну думку вірша; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні);	
54	С. Носань «Ялинка». О. Олесь «Ялинка»	– порівнювати зміст вірша та оповідання за схожим сюжетом;	
55	В. Чухліб «Повінь»	– пояснювати значення виділених висловів у тексті;	
56	Л. Забашта «Берізонька». Ліна Костенко «Перекинута шпаківня»	– завчати вірш О. Олесь «Ялинка» напам'ять; – користуватися найпростішими прийомами заучування віршів напам'ять (за опорними словами, строфами);	
57	Урок позакласного читання	– описувати предмет, вживаючи епітети і порівняння;	
58	І. Сенченко «Жаль, та не дуже, плакала б, та не хочеться». Г. Чубач «Я беру своє відерце»	– знаходити у тексті відповіді на відтворення фактичного змісту прочитаного. – роздумувати над змістом прислів'їв; – складати продовження оповідання;	
59	М. Стельмах «Сонце стукає в віконце». А. Костецький «Проста арифметика»	– розповідати твір від імені дійової особи; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом;	

60	А. М'ястківський «Казка про яблуню». В. Коломієць «Не лови метелика»	– висловлювати міркування щодо можливості розвитку подій; – читати вірші, оповідання, передаючи голосом різні почуття;	
61	П. Воронько «Липка». В. Сухомлинський «Покинуте кошеня»	– відтворювати послідовність подій у творі; – розподіляти дійових осіб на позитивних й негативних за характером поведінки, вчинків;	
62	Г. Могильницька «Бабусина радість». Підсумок за темою «Нема без кореня рослини, а нас, людей, без Батьківщини»	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання	
63	Урок позакласного читання	– добирати за завданням вчителя дитячі книжки на певну тему для дитячого читання; – переказувати прочитаний твір; – розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом	
64	Підсумковий урок	– працювати в парі, групі; виконувати різні ролі (лідера, виконавця)	
III чверть			
Тарас Григорович Шевченко – великий народний поет і художник			
65	Д. Красицький «Тарас Шевченко». Тарас Шевченко «Світає, край неба палає...»	– розповідати про епізоди з життя Т. Шевченка; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття;	
66	Тарас Шевченко «Встала й весна, чорну землю...», «Вранці», «Зоре моя вечірняя...», «Зацвіла у лузі червона калина»	– визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні); – створювати словесні малюнки за текстом твору; – визначати головну думку вірша; – завчати вірш Тараса Шевченка «Світає, край неба палає...» напам'ять; – користуватися найпростішими прийомами заучування віршів напам'ять (за опорними словами, строфами)	
Вірші українських поетів. Вірші – поетичні картини природи			
67	Я. Щоголів «Зимовий ранок». М. Рильський «Зима». Леся Українка «Сніг з морозом поморозив»	– створювати словесні малюнки за текстом твору; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи;	
68	Леся Українка «Вишеньки», «На зеленому горбочку». О. Олесь «Серед краси»	– виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні);	
69	О. Олесь «Білі гуси летять над лугами...», «Все навколо зеленіє...»	– читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – добирати слова-рими до поданих слів;	
70	Урок позакласного читання	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками;	

71	Л. Костенко «Берізки по коліна у воді», «Березовий листочок», «Ліс на світанку». П. Сиченко «Українська ніч»	– завчати вірш Лесі Українки «На зеленому горбочку» напам'ять; – розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту	
72	Ліна Костенко «Баба Віхола», «Пряля»		
73	Підсумок за темою	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання.	
Різнокольорові вірші			
74	А. М'ястківський «Веселочка». Є. Горева «Кольоровий віршик». Загадки. Скоромовки	– визначати «кольорові» слова у віршах; – створювати словесні малюнки за текстом твору; – визначати головну думку вірша; – добирати з вірша пари слів, що римуються; – навчатися визначати колір різними словами;	
75	Т. Коломієць «Подарунок» В. Лучук «Кольорові пташки». В. Конопелець «Якого кольору сніг?»	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття	
Вірші-діалоги			
76	М. Підгірянка «Розмова про сонце». Т. Коломієць «Вітрисько»	– визначати головну думку вірша; – читати в особах; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття;	
77	В. Лучук «Жолудь» Є. Гуцало «Без дороги ходить дощ»	– виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні);	
78	П. Ребро «Суперечка». А. Костецький «Найкраща іграшка». С. Воскрекасенко «Внучка»	– користуватися інтонаційними засобами виразності; – розпізнавати і знаходити в тексті яскраві образні слова, вислови; – знаходити слова з переносним значенням і багатозначні слова, вміти їх пояснювати у контексті	
79	Урок позакласного читання	– розповідати, як розташовані дитячі книжки на полицях у відкритому фонді бібліотеки за тематикою; – переказувати прочитаний текст	
Небилиці-небувалиці			
80	М. Сингаївський «Що воно за диво?». П. Мовчан «Сіяв шпак». А. Григорук «Переплутанка». П. Воронько «Картина»	– пояснювати, що таке небилиці-небувалиці; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – пояснювати, які небилиці зображені в тексті, які на малюнку;	
81	Т. Коломієць «Диваки», «Лічилка-небувалиця». Приказка-небувалиця (з народного)	– визначати головну думку вірша; – користуватися інтонаційними засобами виразності; – зіставляти зміст вірша з малюнком; – пояснювати виділені в тексті слова; – вправлятися у промовлянні скоромовки; – розрізняти різні форми небилиць-небувалиць: вірш, лічилка, скоромовка, приказка	
Вірші-безконечники			
82	О. Пчілка «Безконечна пісенька». В. Лучук «Послухайте, люди...». І. Світличний «Безконечник»	– пояснювати, що таке вірші-безконечники; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – користуватися інтонаційними засобами виразності; – продовжувати вірш за завданням;	
83	Т. Коломієць «Дідів обід». О. Орач «Пташко-літашко»	– знаходити у тексті споріднені слова	

Вірші-загадки		
84	Л. Глібов «Котилася тарілочка», «Хто доня?»	– пояснювати призначення загадок; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками;
85	М. Підгірянка «Загадка». О. Сенатович «Бігли діти повз ялинку». Т. Коломієць «Загадка»	– знаходити у віршах рими; – пояснювати асоціативний характер опису предмета, який слід відгадати
86	Урок позакласного читання	– розповідати, як розташовані дитячі книжки на полицях у відкритому фонді бібліотеки за алфавітом; – переказувати прочитаний текст
87	Підсумок за розділом. Урок літератури рідного краю	– розрізнати прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання; – розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом
Оповідання		
88	В. Сухомлинський «Як же все це було без мене?», «По волосинці»	– читати виразно і переказувати оповідання; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками;
89	В. Сухомлинський «Горбатенька дівчинка». В. Нестайко «Руденький»	– визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту;
90	О. Буцень «На вулиці». В. Струтинський «Сідайте, будь ласка»	– визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – висловлювати міркування щодо можливості розвитку подій;
91	А. Григорук «Хочеш бути щасливим, не будь лінивим»	– читати оповідання, передаючи голосом різні почуття;
92	А. Коцюбинський «Артист»	– розрізнати оповідання за найпростішими жанровими ознаками; – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв; – складати план текстів, поділених на частини; – розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків
93	Підсумок за розділом	– розрізнати прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання
94	Урок позакласного читання	– пояснювати призначення абонементів в бібліотеці; – переказувати прочитаний твір
Казки українських письменників		
95	І. Франко «Лисичка і Журавель»	– пояснювати, що літературна казка – це авторський твір; – пояснювати елементарні жанрові особливості казки;
96	Н. Забіла «Вовк і козлята». М. Підгірянка «Безконечні казочки»	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – виділяти і правильно називати персонажів твору;
97	М. Трублаїні «Про дівчинку Наталочку і сріблясту рибку»	– висловлювати свою думку щодо поведінки героїв; – розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків;
98	В. Каменчук «Як Лиска голосок собі кувала»	– стисло переказувати казку;
99	Л. Костенко «Бузиновий цар»	– читати в особах;
100	Ю. Ярмиш «Зайчаткова казочка»	– розповідати твір від імені дійової особи; – користуватися інтонаційними засобами виразності;

101	О. Буцень «Чи є зима?»	– відтворювати послідовність подій у творі;	
102	В. Сухомлинський «Соловей і Жук»	– розподіляти на позитивних і негативних дійових осіб за характером поведінки, вчинків; – передавати під час читання голосом риси характеру персонажів; – висловлювати елементарні судження: лисиця – хитра, вовк – злий, заєць – боягуз та ін.	
103	Урок позакласного читання	– практично пояснювати поняття «рубрика»; – переказувати прочитаний текст	
104	Підсумковий урок	– працювати в парі, групі; виконувати різні ролі (лідера, виконавця)	
IV чверть			
Казки народів Європи			
105	«Лисичка» (рос. нар. казка).	– пояснювати, що спільного в усіх народних казках;	
106	«Легкий хліб» (білорус. нар. казка)	– пояснювати елементарні жанрові особливості народної казки;	
107	«Виноградар і змія» (болгарська нар. казка)	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками;	
108	«Собаки, коти та миші» (чеська нар. казка)	– виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв;	
109	Урок позакласного читання	– розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків;	
110	«Сорочаче гніздо» (англійська народна казка)	– переказувати казку близько до тексту;	
111	«Бременські музиканти» (німецька народна казка)	– читати в особах; – розповідати твір від імені дійової особи;	
112-114	«Бременські музиканти» (німецька народна казка)	– користуватися інтонаційними засобами виразності; – відтворювати послідовність подій у творі;	
115	«Вовк і кіт» (латиська народна казка)	– розподіляти на позитивних й негативних дійові особи за характером поведінки, вчинків; – передавати під час читання голосом риси характеру персонажів; – пояснювати зміст виділених речень; – пояснювати значення багатозначних слів; – роздумувати над змістом прислів'їв; – висловлювати елементарні судження: лисиця – хитра, вовк – злий, заєць – боягуз та ін.	
116	Підсумок за розділом. Урок літератури рідного краю	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання; – розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом	
Я хочу сказати своє слово			
117	Т. Коломієць «Задзвонив синенький дзвоник». В. Струтинський «Жива казка»	– співвідносити текст із малюнком; – пояснювати значення виділених виразів; – продовжувати зміст прочитаних творів; – використовувати для опису порівняння, епітети;	
118	Д. Павличко «Квітка». В. Кухалашвілі «Як побачити вітер?». В. Лучук «Сіла хмара на коня»	– складати казку; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – малювати словесний портрет головних героїв; – читати в особах;	

119	В. Артамонова «Їжачок-реп'яшок»	– складати оповідання; – розповідати про свої враження від твору;	
120	Урок позакласного читання	– визначати швидкість читання твору;	
121	В. Сухомлинський «Я хочу сказати своє слово». В. Скомаровський «Пісенька»	– відновлювати слова у віршах; – продовжувати казку; – складати власні вірші;	
122	В. Коломієць «Ліс і лис», П. Глазовий «Як Сергійко вчив клоуна Бобу складати вірші»	– читати виразно і переказувати оповідання; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту;	
123	А. Качан «Загадки». М. Рильський «Білі мухи налетіли...». С. Жупанин «Підкажи словечко». Г. Малик «Що для чого треба?»	– визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – висловлювати міркування щодо можливості розвитку подій; – читати оповідання, передаючи голосом різні почуття; – розрізняти оповідання за найпростішими жанровими ознаками;	
124	В. Сухомлинський «Оленчин горобчик»	– виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв;	
125	О. Зима «Дві білки і лисиця». Сонячна пелюстка (вірші учнів Софіївсько-Борщагівської школи)	– складати план текстів, поділених на частини; – розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків	
126	Урок позакласного читання	– працювати з дитячими газетами; – переказувати прочитані статті	
У дружному колі			
127	«Журавель». «Перстенець». Дитячі народні ігри. «Ой весна, весна...», «Вийди, вийди, сонечко» (укр. нар. пісні)	– пояснювати (на елементарному рівні) функції жанрів дитячого ігрового фольклору; – брати участь у колективному розучуванні дитячих народних ігор; – використовувати лічилки перед проведенням ігор;	
128	Г. Бойко «Ну й охочий брат мій Ігор...» С. Жупанин «Грайте, грайте голосніше...». Лічилки. Закличка. Мирилка	– користуватися інтонаційними засобами виразності; – малювати словесну картину до творів; – пояснювати значення виділених виразів; – продовжувати зміст прочитаних творів; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися	
129	Н. Мовчан-Карпусь «Біля дуба». В. Сухомлинський «Про що думала Марійка»	виносками; – розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку;	
130	О. Буцень «Новий м'яч»	– пояснювати заголовок тексту;	
131	О. Олесь «Два хлопчики». М. Рильський «Річка»	– визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – висловлювати міркування щодо можливості розвитку подій; – завчати вірш М. Рильського «Річка» напам'ять»	
132	Підсумок за розділом	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання	
133	Урок позакласного читання	– працювати з дитячими газетами; – переказувати прочитані статті	

134	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом	
135	Узагальнення вивченого	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання	
136	Підсумковий урок	– працювати в парі, групі; виконувати різні ролі (лідера, виконавця)	

ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

3 КЛАС (136 ГОД)

ПРИБЛИЗНЕ ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОГО ЧИТАННЯ

Кожен урок будується із врахуванням видів діяльності, які направлені на розвиток універсальних навчальних дій, тому вони не прив'язуються до тем розділів програми:

- усвідомлювати і визначати (називати) свої емоції;
- усвідомлювати і визначати емоції інших людей; співчувати іншим людям, співпереживати;
- сприймати красу природи, дбайливо ставитися до всього живого; відчувати красу художнього слова, прагнути до вдосконалення власної мови;
- цікавитися читанням;
- визначати і формулювати мету діяльності на уроці за допомогою вчителя;
- промовляти послідовність дій на уроці;
- вчитися висловлювати своє припущення (версію) на основі роботи з ілюстрацією підручника;
- вчитися працювати за запропонованим учителем планом;
- вчитися відрізняти правильно виконане завдання від неправильного;
- вчитися разом з учителем й іншими учнями давати емоційну оцінку діяльності класу на уроці;
- у діалозі з учителем виробляти критерії оцінки і визначати ступінь успішності своєї роботи і роботи інших згідно з цими критеріями;
- використовувати різні способи перевірки та контролю своєї діяльності;
- складати план вирішення навчальної проблеми разом із учителем;
- працювати за планом, звіряючи свої дії з метою, коректувати свою діяльність;
- раціонально розподіляти час;
- орієнтуватися у своїй системі знань: відрізняти нове від вже відомого за допомогою вчителя;
- робити попередній відбір джерел інформації: орієнтуватися в підручнику (на розвороті, у змісті, у словнику);
- здобувати нові знання: знаходити відповіді на запитання, використовуючи підручник, свій життєвий досвід та інформацію, отриману на уроці;
- перетворювати інформацію з однієї форми в іншу: докладно переказувати невеликі тексти, називати їхню тему;
- користуватися різними видами читання: навчальним, оглядовим, ознайомлювальним;
- самостійно працювати з підручником;

- установлювати причинно-наслідкові зв'язки;
- донести свою позицію до інших: оформляти свою думку в усній та письмовій формах (на рівні пропозиції або невеликого тексту);
- слухати і розуміти мовлення інших;
- виразно читати і переказувати текст;
- вчитися виконувати різні ролі у групі (лідера, виконавця, критика);
- слухати і чути інших, намагатися прийняти іншу точку зору, бути готовим коректувати свою точку зору;
- зв'язно, послідовно, доказово відповідати.

№ з/п	Тема уроку	Характеристика видів діяльності учнів	Дата
І чверть			
Мова — дивний скарб			
1	Здрастуй, нова «Читанко»! Вступ до нового розділу: «Від слова – до книги» і нової теми «Мова – дивний скарб». «Наша мова» (за А. Коваль)	– пояснювати значення рідної мови для людини; – розповідати як винайшли письмо; – користуватися прийомами розвитку темпу читання вголос; – користуватися інтонаційними засобами виразності;	
2	«Як люди винайшли письмо» (за А. Коваль)	– розрізняти вірші за емоційним забарвленням; – читати вірші, передаючи красу їхнього звучання;	
3	В. Гринько «Мова». В. Лучук «Найрідніші слова». І. Січовик «Мова»	– відтворювати послідовність подій у творі; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками;	
4	Поет Дмитро Білоус і його вірші про рідну мову. Д. Білоус «Кожну літеру ціни», «Зарубай на носі», «Буває, що слово відоме давно...»	– створювати словесні малюнки за текстом твору; – читати оповідання, передаючи голосом різні почуття; – читати виразно вголос відповідно до розділових знаків;	
5	Привчайтеся працювати зі словниками! Д. Білоус «Дивне розмаїття». «У школі все таке знайоме» (за А. Коваль)	– роздумувати над змістом прислів'їв; – працювати з етимологічним словником; – визначати риси науково-популярних творів	
6	Урок-узагальнення. Чому мова – дивний скарб народу? Нузет Умеров «Диктант». Чи уважно ти читав?	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання	
7	Урок позакласного читання	– виділяти у книжці її структурні елементи: титульний аркуш, прикнижну анотацію, відомості про письменника	
Похвала книгам!			
8	З історії книгодрукування. Вступ до теми «Похвала книгам!»: «Як з'явилася друкована книга» (за В. Дацкевичем)	– розповідати, як з'явилися перші книги; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – задавати запитання за текстом прочитаного; – визначати основну думку;	
9	«Як жила книга за часів Київської Русі». «Друкар книг, перед тим небачених» (за О. Єфімовим)	– переказувати прочитані прозові твори; – створювати словесні малюнки за текстом твору; – порівнювати зміст твору за поданими малюнками; – користуватися інтонаційними засобами виразності;	
10	«Школа Володимира Великого»	– читати текст мовчки;	

	(за А. Лотоцьким)		
11	Людина без книги, як криниця без води. О. Пархоменко «Як краплин у Дніпрі...». Д. Павличко «Соняшник». О. Вишня «Любіть книгу»	– ділити текст на частини; – складати план за текстом; – роздумувати над змістом прислів'їв; – розуміти зміст діалогу; – визначати у структурі епічного твору початок, основну частину, кінцівку; – відтворювати послідовність подій у творі;	
12	Ю. Ванга «Все, що серце і що розум...». Хто більше читає, той більше знає. В. Лучук «Книголюбка». С. Жупанин «Я – бібліотекар»	– користуватися прийомами розвитку темпу читання вголос; – читати виразно вголос відповідно до розділових знаків; – висловлювати здогадки щодо можливого розвитку подій;	
13	Подружіться з книгою! В. Сухомлинський «Спляча книга»	– визначати у творах елементи розповіді, опису, міркування	
14	Бібліотека – затишний дім для зустрічі читача з книгою. Чи уважно ти читав?		
15	Урок позакласного читання	– самостійно ознайомлюватися з новою дитячою книжкою з опорою на зміст обкладинки, титульний аркуш, прикнижну анотацію, передмову	
16	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом	
Цікава книга природи			
17	Вступ до теми «Цікава книга природи». С. Сухомлинський «Скільки барв кругом розлито...». К. Перелісна «Золота осінь»	– називати основні ознаки вірша (наявність рими, ритму, поділ на строфи); – називати основні теми дитячих віршів, які опрацьовувались на уроках; – створювати словесні малюнки за текстом твору;	
18	Осінні мотиви в поезії Ліни Костенко. Л. Костенко «Вже брами літа замикає осінь», «Соловейко застудився», «Шипшина важко віддає плоди...»	– визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні);	
19	Хто танцює і грає восени? Я. Щоголів «Осінь». К. Перелісна «Осінні танці». М. Сингаївський «Осіння гра»	– читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – добирати слова-рими до поданих слів; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками;	
20	Чи розуміємо ми природу? Г. Черінь «Чи ми з природою єдині...». І. Драч «В товаристві джмеля». Д. Білоус «Пісенька про куличка». К. Перелісна «Песик і хлопці»	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – читати в особах; – пояснювати заголовок тексту; – знаходити у тексті слова, що мають переносне значення;	
21	Образ дівчинки, для якої ліс, наче рідний дім. О. Донченко «Лісовою стежкою»	– знаходити у тексті порівняння, епітети, метафори; – пояснювати їхню роль у тексті; – знаходити у структурі тексту художні описи природи, зовнішності людини; пояснювати їхню роль	

22	Пригоди з друзями-дослідниками. О. Буцень «Наше відкриття»	у тексті; – визначати головних і другорядних персонажів; – переказувати тексти;	
23	О. Буцень «Наше відкриття». Робота над текстом: знаходження у тексті описів, роздумів, припущень	– завчати вірш Я. Щоголіва «Осінь» напам'ять; – користуватися найпростішими прийомами заучування віршів напам'ять (за опорними словами, строфами);	
24	Урок позакласного читання	– добирати і читати дитячі книжки на рекомендовану	
25	Людина серед природи. Вірші українських поетів про природу. Н. Забіла «Журавлик». Леся Українка «Мамо, іде вже зима...»	вчителем тему читання на уроці позакласного читання	
26	О. Олесь «Довго хмарами небо покрите було...». М. Рильський «Дівчина»		
27	В. Сухомлинський «Сергійкова квітка»		
28	Урок-узагальнення. Чи уважно ти читав? Пригадайте, поміркуюте	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання	
Усна народна творчість			
29	Вступ до теми «Усна народна творчість». Чарівні казки. Чия відвага, того й перемога. «Кирило Кожум'яка» (українська народна казка)	– пояснювати елементарні жанрові особливості казки; – називати основні ознаки героїко-фантастичних казок; – називати героїв чарівних казок;	
30	За добро добром платять. «Кривенька качечка» (українська народна казка)	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв;	
31	Заздрощі добра не навчать. «Кобиляча голова» (українська народна казка)	– розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків; – стисло переказувати казку;	
32	Урок позакласного читання	– читати в особах;	
33	Українські народні пісні. «Ходить гарбуз по городу», «Три товариші»	– розповідати твір від імені дійової особи; – користуватися інтонаційними засобами виразності; – відтворювати послідовність подій у творі;	
34	Народ вчить, як на світі жить. Прислів'я і приказки. Скоромовки. Загадки	– розподіляти дійових осіб на позитивних і негативних за характером поведінки, вчинків; – передавати під час читання голосом риси характеру персонажів; – робити висновок, що добро у чарівних казках перемагає зло; – розпізнавати прислів'я і приказки з-поміж інших літературних жанрів; – називати теми прислів'їв; – вправлятися у скоромовках; – завчати українську народну пісню «Ходить гарбуз по городу» напам'ять; – користуватися найпростішими прийомами заучування віршів напам'ять (за опорними словами, строфами); – будувати зв'язне висловлення за змістом твору на уроці позакласного читання	
35	Урок-узагальнення.	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів;	

	Пригадайте, поміркуйте	– вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання	
36	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом	
37	Підсумковий урок	– працювати в парі, групі; виконувати різні ролі (лідера, виконавця)	
II чверть			
Літературні казки			
38-39	Вступ до теми «Літературні казки». Т. Коломієць «Кажу, кажу казку...» А. Дімаров «Для чого людині серце»	– пояснювати, що літературна казка – це авторський твір; – пояснювати елементарні жанрові особливості казки; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками;	
40	«Закляття золота й вогню» (за О. Зимою). Жанрові особливості чарівних казок	– виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв;	
41	«Закляття золота й вогню» (за О. Зимою). Робота з текстом: визначення теми, простежування розгортання подій, опис дійових осіб.	– розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків; – стисло переказувати казку; – читати в особах; – розповідати твір від імені дійової особи;	
42	Урок позакласного читання	– користуватися інтонаційними засобами виразності; – відтворювати послідовність подій у творі;	
43	Доля карає тих, у кого очі завидющі, а руки загребущі. В. Скомаровський «Чому в морі вода солоня». Характеристика й порівняння дійових осіб.	– розподіляти дійових осіб на позитивних і негативних за характером поведінки, вчинків; – передавати під час читання голосом риси характеру персонажів;	
44	Як з'явилися квіти незабудки? І. Калинець «Про що розповіли Незабудки»	– розрізняти оповідання від казки; – пояснювати, що таке повість-казка; – розглядати книжки на книжковій виставці;	
45	Пригоди хлопчика Веснянки. «В Палаці Чарівних Казок» (уривок з повісті В. Нестайка «В країні Сонячних Зайчиків»), Ознайомлення з терміном «повість-казка»	самостійно створювати тематичну виставку на уроці позакласного читання	
46	Підсумковий урок за темою. Узагальнення жанрових особливостей літературних казок. Пригадайте, поміркуйте	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання	
47	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом	
П'єси-казки			
48	Вступ до теми «П'єси-казки». О. Олесь «Бабусина пригода»	– визначати основні жанрові ознаки п'єси, пояснювати її відмінність від інших жанрів;	
49	Стара казка на новий лад. Ніна Куфко «Гуси-лебеді»	– визначати у п'єсі діалоги, монологи, слова автора, дії (картини);	

50	Урок-узагальнення. Пригадайте, поміркуюте. Інсценізація уривків з прочитаних п'єс	<ul style="list-style-type: none"> – називати дійових осіб п'єси; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – читати в особах; – брати участь у постановці дитячих п'єс 	
51	Підсумковий урок за темою. Узагальнення жанрових особливостей п'єс-казок. Пригадайте, поміркуюте	<ul style="list-style-type: none"> – розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – виконувати тестові завдання 	
52	Урок позакласного читання	– висловлюватися щодо орієнтовного змісту книжок на книжковій полиці	
Байки			
53	Вступ до теми «Що таке байка? Хто такий байкар?» Леонід Глібов – видатний український байкар. Л. Глібов «Лебідь, Щука і Рак», «Коник-стрибунець»	<ul style="list-style-type: none"> – засвоїти елементарні відомості про Л. Глібова; – визначати жанрові особливості байки; – називати героїв байки; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – користуватися інтонаційними засобами виразності; 	
54	Л. Глібов «Коник-стрибунець», «Чиж та Голуб»	<ul style="list-style-type: none"> – пояснювати повчальний зміст байки; – роздумувати над змістом прислів'їв; 	
55	Пригадайте, поміркуюте. С. Руданський «Вовки»	<ul style="list-style-type: none"> – завчати байку Л. Глібова «Лебідь, Щука і Рак» напам'ять; – користуватися найпростішими прийомами заучування поетичних творів напам'ять (за опорними словами, строфами) 	
Зачарувала все зима			
56	Вступ до теми «Зачарувала все зима». А. Бобенко «Прийшла зима біловолоса...»	<ul style="list-style-type: none"> – користуватися інтонаційними засобами виразності; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням; – читати вірші, передаючи красу їхнього звучання; 	
57	Д. Чередниченко «Новий рік». В. Моруга «Нічка-новорічка». І. Жиленко «Здійсниться все...»	– створювати словесні малюнки за текстом твору	
58	Загадки про зиму. Виразне читання віршів		
59	Урок позакласного читання	– здійснювати пошук потрібної книжки у відкритому фонді бібліотеки	
60	Урок літератури рідного краю	<ul style="list-style-type: none"> – розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом 	
61-62	Повторення вивченого	– завчати щедрівку (на вибір) напам'ять.	
63	Узагальнення вивченого за чверть	<ul style="list-style-type: none"> – розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – відповідати на запитання; – виконувати тестові завдання 	
64	Підсумковий урок	– працювати в парі, групі; виконувати різні ролі (лідера, виконавця)	
III чверть			
Сторінки для допитливих			
65	Вступ до теми «Сторінки для	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися	

	допитливих». О. Кобець «Хотів би я знати». В. Сухомлинський «Горобчик і вогонь».	виносками; – складати запитання за змістом твору; – роздумувати над змістом прислів'їв; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом;	
66	Будь допитливим і спостережливим! І. Сенченко «Пастух рогатий»	– співставляти текст твору з малюнком; – добирати синоніми до виділених слів;	
67	Новорічні звичаї. «Скільки років Діду Морозу» (за А. Коваль)	– читати в особах; – брати участь в інсценуванні уривків творів;	
68	Урок позакласного читання	– знаходити відповіді на запитання в тексті творів; – визначати «кольорові» слова у віршах;	
69	Є. Гуцало «Якого кольору слова»	– створювати словесні малюнки за текстом твору; – визначати головну думку вірша;	
70	Багатство природи рідного краю. «Скільки рік в Україні?» Цікаве у світі тварин. В. Бондаренко «Як розмовляють тварини»	– добирати з вірша пари слів, що римуються; – навчатися визначати колір різними словами; – знаходити у тексті слова, що мають переносне значення;	
71	Бути винахідником — це цікаво! М. Беденко «Неслухняна кулькова ручка»	– знаходити у тексті порівняння, епітети, метафори; пояснювати їхню роль у тексті;	
72	Дитяча преса (журнали і газети). О. Савченко «Чи любиш ти читати журнали?»	– знаходити у структурі тексту художні описи природи, зовнішності людини; пояснювати їхню роль у тексті; – називати основні ознаки оповідання; – називати основні теми дитячих оповідань; – орієнтуватися у змісті та рубриці дитячих газет і журналів	
73-74	Урок-узагальнення. Пригадайте, поміркуйте	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – відповідати на запитання; – виконувати тестові завдання	
Шевченкове слово			
75	Вступ до теми. Життя Великого Кобзаря. А. Лотоцький «Малий Тарас чумакує»	– розповідати про епізоди з життя Т. Шевченка; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом;	
76	О. Іваненко «Тарас у наймах». Будьте дослідниками! Ознайомлення з книгою О. Іваненко «Тарасові шляхи»	– читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи;	
77	Вчитайся, вслухайся у Шевченкове слово! Поезії Т. Г. Шевченка. «Село! І серце одпочине...», «І досі сниться: під горою...», «Тече вода із-за гаю...». В. Скомаровський «Над «Кобзарем». Пригадайте, поміркуйте	– виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні); – створювати словесні малюнки за текстом твору; – співставляти текст твору з малюнком; – визначати головну думку вірша; – називати основні ознаки вірша (наявність рими, ритму, строф); – завчати вірш Тараса Шевченка «Тече вода із-за гаю...» напам'ять; – користуватися найпростішими прийомами заучування віршів напам'ять (за опорними словами, строфами)	
78	Урок позакласного читання	– складати найпростішу анотацію на прочитану книжку (усно, за допомогою вчителя)	
79	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну	

		частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом	
Вірші про світ природи і дитинства			
80	Вступ до теми. Л. Забашта «Дивосвіт, дивосвіт...». Ознайомлення з життям і поезією Марійки Підгірянки. М. Підгірянка «Що я люблю», «Співанка про місяці», «Діти й ластівка»	– пояснювати, що той чи інший письменник є автором низки творів, низки книжок на певну тему, наводити приклади; – розповідати епізоди з життя і діяльності письменників; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками;	
81	Ознайомлення з життям і творчістю Наталі Забіли. Н. Забіла «Хто сильніший?»	– визначати авторську позицію до зображуваного; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття;	
82	Краса землі у різні пори року. Н. Забіла «Чотири пори року», «У дитячому театрі»	– знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту:	
83	Ознайомлення з життям і творчістю поета Грицька Бойка. Г. Бойко «Як невдаха виступав», «Хвастунець», «Сашко». Гумор у поезії Грицька Бойка. Г. Бойко. Веселинки. Скоромовки. Загадки	– розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні); – створювати словесні малюнки за текстом твору; – співставляти текст твору з малюнком; – визначати головну думку вірша; – добирати з вірша пари слів, що римуються; – навчатися визначати колір різними словами;	
84	Ознайомлення з життям і творчістю Дмитра Павличка. Д. Павличко «Розмова», «Гном»	– знаходити у тексті слова, що мають переносне значення;	
85	Воля і свобода – найбільша цінність. Д. Павличко «Птиця», «Мрія»	– знаходити у тексті порівняння, епітети, метафори; – пояснювати їхню роль у тексті; – виділяти у художніх текстах описи природи, образні вислови;	
86	Урок позакласного читання	– завчати вірші М. Підгірянки «Що я люблю»,	
87	Ознайомлення з життям і творчістю Анатолія Костецького. А. Костецький «Імена», «Не хочу!»	Г. Бойка «Хвастунець», Т. Коломієць «Хто розсипав роси» напам'ять; – користуватися найпростішими прийомами заучування віршів напам'ять (за опорними словами, строфами);	
88	Що таке гостинність. А. Костецький «У гостях», «Бюро знахідок»	– складати найпростішу анотацію на прочитану книжку (усно, за допомогою вчителя) на уроці позакласного читання	
89	Ознайомлення з життям і творчістю Тамари Коломієць. Т. Коломієць «Дбайкова пісенька в дорозі», «Хто розсипав роси», «Чоловічки», «Їжаки»		
90	Ознайомлення з життям і поезією Анатолія Качана. А. Качан «Обтрусили яблука», «Ластівки», «Дівчинка і море»		
91	Життя і творчість поета Степана Жупанина. С. Жупанин «Ліщина», «Оленчині вишивки», «Сім вітрів»		

92	Урок-узагальнення за темою. Пригадайте, поміркуйте	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – відповідати на запитання; – виконувати тестові завдання	
93	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом	
94	Урок позакласного читання	– вчитися користуватися додатковою літературою для пошуку потрібної інформації	
Оповідання про справи твоїх ровесників			
95	Вступ до теми «Життя і творчість великого педагога Василя Сухомлинського». В. Сухомлинський «Красиві слова і красиве діло», «Кінь утік...»	– пояснювати, що той чи інший письменник є автором низки творів, низки книжок на певну тему, наводити приклади; – розповідати епізоди з життя і діяльності письменників; – називати основні ознаки оповідання;	
96	В. Сухомлинський «Гвинтик», «Який слід повинна залишити людина на землі?»	– називати основні теми дитячих оповідань; – пояснювати, що відображені події в оповіданні не є точною копією з реального життя;	
97-98	Є. Гуцало «Перебите крило».	– читати виразно і переказувати оповідання;	
99	Письменник Анатолій Григорук і його твори «Хто міняє, той нічого не має»	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку;	
100	А. Григорук «В гурті й пісня в лад іде»	– пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – висловлювати міркування щодо можливості розвитку подій; – читати оповідання, передаючи голосом різні почуття; – розрізняти оповідання за найпростішими жанровими ознаками; – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв; – складати план текстів, поділених на частини; – розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків	
101-102	Узагальнення знань	– розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – відповідати на запитання; – виконувати тестові завдання	
103	Урок позакласного читання	– вчитися користуватися додатковою літературою для пошуку потрібної інформації.	
104	Підсумковий урок	– працювати в парі, групі; виконувати різні ролі (лідера, виконавця)	
IV чверть			
105-107	Творчість Ярослава Стельмаха. «Ловись, рибко!» (уривок з повісті «Найкращий намет» Я. Стельмаха	– розповідати епізоди з життя і діяльності письменника; – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв;	

		<ul style="list-style-type: none"> – читати виразно і переказувати оповідання; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – читати в особах 	
108	Урок-узагальнення за темою. Пригадайте, поміркуйте	<ul style="list-style-type: none"> – розрізняти прочитані твори, називати їхніх авторів; – вгадувати, з якого твору прочитані рядки; – відповідати на запитання; – виконувати тестові завдання 	
109	Урок літератури рідного краю	<ul style="list-style-type: none"> – розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом 	
110	Урок позакласного читання	<ul style="list-style-type: none"> – правильно називати у дитячому журналі дату і рік видання журналу; – пояснювати значення понять: «примірник журналу», «комплект» 	
Із скарбниці казкарів світу			
111-113	Вступ до теми «Чарівні казки». Шарль Перро – видатний французький казкар. Ш. Перро «Кіт у чоботях»	<ul style="list-style-type: none"> – пояснювати, що літературна казка – це авторський твір; – пояснювати елементарні жанрові особливості казки; 	
114-115	Брати Грїмм – видатні німецькі казкарі. «Зачарована красуня»	<ul style="list-style-type: none"> – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв; – розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків; 	
116	Петро Єршов – відомий російський письменник. «Горбоконики» (уривки)	<ul style="list-style-type: none"> – стисло переказувати казку; 	
117	Урок позакласного читання	<ul style="list-style-type: none"> – читати в особах; 	
118-119	Карло Коллоді – італійський письменник. «Пригоди Піноккіо» (уривок)	<ul style="list-style-type: none"> – розповідати твір від імені дійової особи; – користуватися інтонаційними засобами виразності; – відтворювати послідовність подій у творі; 	
120-121	Астрід Ліндгрєн – видатна шведська письменниця. «Про Карлсона, що живе на даху»	<ul style="list-style-type: none"> – розподіляти дійових осіб на позитивних і негативних за характером поведінки, вчинків; – передавати під час читання голосом риси характеру персонажів; – розрізняти оповідання від казки; – складати план текстів, поділених на частини 	
Візьму перо і спробую...			
122	Вступ до теми. В. Струтинський «Я бачу, як обрій розтав у імлі...». А. Костецький «Дивна звичка»	<ul style="list-style-type: none"> – читати в особах; – визначати авторську позицію до зображуваного; 	
123	М. Носов «Як Незнайко складав вірші»	<ul style="list-style-type: none"> – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв; – читати виразно і переказувати оповідання; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку 	

124	Урок літератури рідного краю	<ul style="list-style-type: none"> – розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом 	
125	І. Світличний «Слухала лисичка солов'я». Т. Коломієць «Корінець». В. Ткаченко «Лісове коріння»	<ul style="list-style-type: none"> – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – створювати словесні малюнки за текстом твору; – співставляти текст твору з малюнком; – визначати головну думку вірша; – знаходити у тексті порівняння, епітети, метафори; пояснювати їхню роль у тексті 	
126	Урок позакласного читання	– брати участь у колективному обговоренні змісту самостійно прочитаних книжок	
127	Л. Костенко «Польові дзвіночки». В. Марсюк «Удвох із песиком»	<ul style="list-style-type: none"> – читати в особах; – визначати авторську позицію до зображуваного; 	
128	І. Січовик «Вітрячок»	– читати вірші, передаючи голосом різні почуття;	
129	Олена Пчілка «Весняні квіти». М. Познанська «Захід сонця». Л. Компанієць «Очерет». В. Войтович «Жирафа»	<ul style="list-style-type: none"> – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; 	
130	В. Сухомлинський «Що таке Школа під Голубим Небом?»	<ul style="list-style-type: none"> – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв; – читати виразно і переказувати оповідання; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку 	
131	Казки учнів Павлівської школи «Росинки-перлинки», «Як горобчик у вирій літав». Пригадайте, поміркуйте	<ul style="list-style-type: none"> – пояснювати елементарні жанрові особливості казки; – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв; – розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків; – стисло переказувати казку; – читати в особах; – розповідати твір від імені дійової особи 	
132	Урок позакласного читання	– висловлювати власні міркування щодо прочитаного	
133	Складання власних казок	– складати власні казки	
134	Повторення вивченого	– відповідати на тестові запитання	
135	Узагальнення вивченого	– складати запитання за вивченим	
136	Підсумковий урок	– працювати в парі, групі; виконувати різні ролі (лідера, виконавця)	

ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ 4 КЛАС (102 ГОД)

ПРИБЛИЗНЕ ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОГО ЧИТАННЯ

Кожен урок будується із врахуванням видів діяльності, які направлені на розвиток універсальних навчальних дій, тому вони не прив'язуються до тем розділів програми:

- визначати (називати) свої емоції;

- усвідомлювати і визначати емоції інших людей; співчувати іншим людям, співпереживати;
- цікавитися читанням, виховувати потребу в читанні, активність у читанні;
- визначати і формулювати мету діяльності на уроці за допомогою вчителя;
- промовляти послідовність дій на уроці;
- вчитися висловлювати своє припущення (версію) на основі роботи з ілюстрацією підручника;
- вчитися працювати за запропонованим вчителем планом;
- вчитися відрізнити правильно виконане завдання від неправильного;
- вчитися разом з учителем та іншими учнями давати емоційну оцінку діяльності класу на уроці;
- у діалозі з учителем виробляти критерії оцінки і визначати ступінь успішності своєї роботи і роботи інших згідно з цими критеріями;
- використовувати різні способи перевірки та контролю своєї діяльності.
- скласти план вирішення навчальної проблеми разом із учителем;
- працювати за планом, звіряючи свої дії з метою, коректувати свою діяльність;
- раціонально розподіляти час;
- орієнтуватися у своїй системі знань: відрізнити нове від вже відомого за допомогою вчителя;
- робити попередній відбір джерел інформації: орієнтуватися в підручнику (на розвороті, у змісті, у словнику);
- здобувати нові знання: знаходити відповіді на запитання, використовуючи підручник, свій життєвий досвід та інформацію, отриману на уроці;
- опрацьовувати отриману інформацію: робити висновки в результаті спільної роботи всього класу;
- опрацьовувати отриману інформацію: порівнювати і групувати предмети та їхні образи;
- перетворювати інформацію з однієї форми в іншу: докладно переказувати невеликі тексти, називати їхню тему;
- користуватися різними видами читання: навчальним, оглядовим, ознайомлювальним;
- самостійно працювати з підручником;
- встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;
- донести свою позицію до інших: оформляти свою думку в усній та письмовій формах (на рівні пропозиції або невеликого тексту);
- слухати і розуміти мовлення інших;
- виразно читати і переказувати текст;
- спільно домовлятися про правила спілкування і поведінки у школі й дотримуватися їх;
- вчитися виконувати різні ролі у групі (лідера, виконавця, критика);
- слухати і чути інших, намагатися прийняти іншу точку зору, бути готовим коректувати свою точку зору;
- домовлятися з однокласниками про правила поведінки, спілкування, самооцінки й дотримуватися їх;
- зв'язно, послідовно, доказово відповідати.

№ з/п	Тема уроку	Характеристика видів діяльності учнів	Дата
І чверть Рости книголюбом!			
1	Вступ до розділу і теми. М. Сингаївський «До школи». Які книги ти читаєш?	– розповідати, з чого складається книга, хто створює книгу; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками;	

	З чого складається книга? Хто створює книгу? Як читають книги? Як читати «Читанку»?	– задавати запитання за текстом прочитаного; – визначати основну думку; – переказувати прочитані прозові твори; – створювати словесні малюнки за текстом твору; – порівнювати зміст твору з поданими малюнками; – читати текст мовчки; – складати план за текстом;	
2	За К. Паустовським. «Розумні і вірні друзі». «Завітай до бібліотеки!»	– роздумувати над змістом прислів'їв; – користуватися прийомами розвитку темпу читання вголос;	
3	В. Сухомлинський «Суперечка двох книг», «Цікаво знати!»	– читати виразно вголос відповідно до розділових знаків;	
4	За О. Єфімовим «Твоя бібліотечка»	– визначати у творах елементи розповіді, опису, міркування; – пояснювати значення виділених слів; – готувати анотацію до книг; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – користуватися інтонаційними засобами виразності; – визначати головну думку вірша	
5	Нузет Умеров «Про книжку». С. Михалков «Пісенька юних читачів». М. Чепурна «Золота хвилина»	– визначати орієнтовний зміст книги	
6	Урок позакласного читання		
Усна народна творчість			
7	Вступ до розділу і теми. Українська народна казка «Мудра дівчина»	– пояснювати елементарні жанрові особливості казки; – практично розрізняти народну соціально-побутову казку;	
8	Народні притчі «Без труда нема плоду», «У пригоді» (записала О. Пчілка), «Батькові поради»	– пояснювати відмінність соціально-побутових казок від казок про тварин та фантастичних, легенд від казок;	
9	Народна легенда «Звідки пішло прізвище та ім'я Богдана Хмельницького»	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв;	
10	Українські народні пісні «Стоїть явір над водою», «Котився віночок по полю», «Ой співаночки мої»	– пояснювати, що таке притчі та легенди; – стисло переказувати казку, легенду, притчу; – читати в особах; – користуватися інтонаційними засобами виразності; – розподіляти дійових осіб на позитивних і негативних за характером поведінки, вчинків;	
11	Народні усмішки «Син та мати», «Швачка», «Напування». Прислів'я та приказки. Скоромовки. Загадки	– передавати під час читання голосом риси характеру персонажів; – розпізнавати прислів'я і приказки з-поміж інших літературних жанрів; – називати теми прислів'їв, загадок; – вправлятися у скоромовках; – завчати українську народну пісню «Ой співаночки мої» напам'ять; – користуватися найпростішими прийомами заучування поетичних творів напам'ять (за опорними словами, строфами)	
12	Урок позакласного читання	– розрізняти зміст художньої, науково-художньої, науково-популярної дитячої книжки, спираючись на її ілюстративний та довідково-інформаційний апарат	
13	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту;	

		<ul style="list-style-type: none"> – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні) 	
Біблійні легенди			
14	Вступ до розділу. Біблійна легенда «Вавилонська вежа»	<ul style="list-style-type: none"> – пояснювати елементарні жанрові особливості легенди; – називати героїв легенди, їхні риси особистості; 	
15	Біблійні легенди «Каїн і Авель», «Чому людина не знає, доки живе»	<ul style="list-style-type: none"> – переказувати легенди; – читати в особах 	
Сторінки з книги природи. Як не любить той край			
16	Вступ до розділу і теми. В. Сосюра «Як не любить той край». Д. Чередниченко «Рідні краєвиди». І. Франко «Дрімають села»	<ul style="list-style-type: none"> – пояснювати, що той чи інший письменник є автором низки творів, низки книжок на певну тему, наводити приклади; – розповідати епізоди з життя і діяльності письменників; – користуватися інтонаційними засобами виразності; 	
17	А. Малишко «Яблука». Ліна Костенко «Здивовані квіти». К. Перелісна «Заворожений сад»	<ul style="list-style-type: none"> – визначати головну думку вірша; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційною тональністю; 	
18	А. Малишко «Дощик». Ю. Ярмак «Дрібний дощик». В. Довжик «Акрівірш». М. Романченко «Акрівірш». В. Сухомлинський «Камінь»	<ul style="list-style-type: none"> – завчати вірші В. Сосюри «Як не любить той край...», О. Олеся «Згадую, так я в дитинстві любив...», М. Рильського «Зимовий ранок» напам'ять; – користуватися найпростішими прийомами заучування поетичних творів напам'ять (за опорними словами, строфами); – складати коротку анотацію до прочитаної книги на уроці позакласного читання 	
19	Урок позакласного читання		
20	Олександр Олесь «Згадую, так я в дитинстві любив...», «Степ» М. Рильський «Розмова з другом», «Зимовий ранок»		
21	Л. Полтава «Лісова книга». В. Скомаровський «Три лижні». А. Костецький «Лист до птахів». Чи уважно ти читав?		
Цікаві пригоди братів наших менших			
22-23	Вступ до теми. Микола Трубляїні «Пустуни на пароплаві»	<ul style="list-style-type: none"> – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – розповідати про свої враження від твору; 	
24	О. Копиленко «Кріт-неборака»	<ul style="list-style-type: none"> – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; 	
25	Григорій Тютюнник «Ласочка»	<ul style="list-style-type: none"> – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і 	

		тексту загалом; – знаходити відповіді на запитання за текстом	
26	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні)	
27	Підсумковий урок	– працювати в парі, групі; виконувати різні ролі (лідера, виконавця)	
II чверть			
28	М. Слабошпицький «Чудасія на балконі»	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками;	
29	В. Юрченко «Друзі». Чи уважно ти читав? Пригадайте, поміркуйте	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – переказувати текст від першої особи; – складати власну розповідь; – знаходити відповіді на запитання за текстом	
30	Урок позакласного читання	– складати коротку анотацію до прочитаної книги на уроці позакласного читання	
Літературні казки			
31	Вступ до теми. В. Бичко «Казка, друзі, – не на сміх...». Іван Франко «Лисичка-кума»	– пояснювати, що літературна казка – це авторський твір; – називати прізвища найвідоміших письменників-казкарів та їхні твори; – розповідати епізоди з життя і діяльності письменників;	
32	Леся Українка «Біда навчить»	– пояснювати елементарні жанрові особливості казки;	
33	М. Слабошпицький «Хлопчик Валь». Всеволод Нестайко «Жевжик»	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв;	
34	Юрій Ярмак «Як Солов'ятко вскочило у біду». Пригадайте, поміркуйте	– розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків; – складати план до казки; – стисло переказувати казку за планом; – поділяти казку на частини, добирати до них заголовки; – читати в особах; – розповідати твір від імені дійової особи; – користуватися інтонаційними засобами виразності; – відтворювати послідовність подій у творі; – розподіляти дійових осіб на позитивних і негативних за характером поведінки, вчинків;	

		<ul style="list-style-type: none"> – передавати під час читання голосом риси характеру персонажів; – розрізняти оповідання від казки; – формулювати головну думку казки; – добирати іншу назву до казки; – добирати близькі за значенням слова до виділених 	
35	Урок позакласного читання	<ul style="list-style-type: none"> – переказувати зміст повісті-казки; – визначати провідну тему твору; – визначати головних і другорядних персонажів 	
Світ дитинства. А дружити треба вміти			
36	Вступ до розділу і теми. А. Костецький «Буває все...», «Краще – з друзями разом!», «Словник Славка»	<ul style="list-style-type: none"> – користуватися інтонаційними засобами виразності; – визначати головну думку вірша; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; 	
37	В. Сухомлинський «Як Павлик списав у Ніни задачу», «Найкраща лінійка». О. Сенатович «Базіка». Г. Бойко «Виступайченко», «Обіцяльник». В. Гринько «Мирилки»	<ul style="list-style-type: none"> – розрізняти вірші за емоційною тональністю; – називати теми опрацьованих віршів; – читати в особах; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; 	
38	М. Чумарна «Казка про друга». О. Сенатович «Ми розбили склянку з чаєм»	<ul style="list-style-type: none"> – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – задавати запитання за текстом прочитаного; – самостійно визначати ознаки оповідання; – пояснювати, що таке мирилка, де і коли вона використовується 	
Пригоди і захоплення твоїх ровесників			
39	Вступ до теми. Юрій Ярмиш «Паличка-рятівниця»	<ul style="list-style-type: none"> – читати в особах; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; 	
40	В. Чемерис «Чорна кішка, або магічне число «сім»	<ul style="list-style-type: none"> – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; 	
41	За В. Кавою «Я і мій телевизор»	<ul style="list-style-type: none"> – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; 	
42	В. Сухомлинський «Як Миколка став хоробрим». Веселинки. «Однаково думають», «Куди поспішати», «Що було до телевизора?». Г. Бойко «Хто чим хвалиться?». П. Бондарчук «Малюю сонце»	<ul style="list-style-type: none"> – задавати запитання за текстом прочитаного; – самостійно визначати ознаки оповідання, казки; – складати закінчення казки, оповідання; – називати відмінності оповідання і казки; – знаходити в текстах відповідні уривки за завданням; – коментувати поведінку героїв твору; – виразно читати гумористичні твори; – визначати головну думку вірша; 	
43	Урок позакласного читання	<ul style="list-style-type: none"> – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; 	
44	За Остапом Вишнею «Веселі артисти»	<ul style="list-style-type: none"> – розрізняти вірші за емоційною тональністю; – називати теми опрацьованих віршів; 	
45	Лідія Компанієць «Зимовий вечір». За Аллою Коваль «Канікули! Канікули! Веселая пора!»	<ul style="list-style-type: none"> – орієнтуватися у збірках творів з метою пошуку відповідної інформації на уроці позакласного читання; – брати участь у колективному обговоренні змісту 	

46	І. Січовик «Що розповіли маски...». А. Качан «Новорічна пригода». Н. Забіла «Що нас жде в Новому році?». Б. Стельмах «Щедрий вечір». Українська народна пісня «Щедрівка»	прочитаного	
47	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні)	
48	Підсумковий урок	– працювати в парі, групі; виконувати різні ролі (лідера, виконавця)	
III чверть Міфи народів світу			
49	Вступ до теми. Єгипетські міфи «Створення світу». Китайський міф «Створення людей»	– пояснювати, що таке міф; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом;	
50	Слов'янський міф «Гнів Перуна»	– задавати запитання за текстом прочитаного;	
51	Міф Стародавньої Греції «Дедал та Ікар». Підсумок теми	– переказувати міфи; – скласти стисло розповідь за прочитаним; – знаходити в тексті відповіді на запитання; – пояснювати, чим міф відрізняється від оповідання	
52	Урок позакласного читання	– орієнтуватися у хрестоматіях з метою пошуку відповідної інформації; – брати участь у колективному обговоренні змісту прочитаного	
Сторінки історії			
53	Введення до теми. О. Олесь «Наші предки – слов'яни». О. Олесь «Ярослав Мудрий». І. Крип'якевич «Книги за княжих часів»	– розрізняти історичні твори від інших літературних жанрів; – пояснювати, що в історичних творах мова йде про події, які відбувалися дуже давно; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – обирати відповідну інтонацію й темп для читання вказаних вчителем частин;	
54	Н. Забіла «Старовинне місто». М. Хоросницька «Звідки в міста назва – Львів»	– створювати словесні малюнки за текстом твору; – порівнювати зміст твору з поданими малюнками; – завчати імена видатних історичних осіб;	
55	І. Бондарчук «На новій землі»	– стисло переказувати тексти; – пояснювати, з яких джерел люди дізнавались про минувшину	
56	Ю. Збанацький «Гвардії Савочка».		

	Пригадайте, поміркуюйте		
57	Урок літератури рідного краю	<ul style="list-style-type: none"> – розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні) 	
Поетична світлиця			
58	Вступ до теми. Т. Г. Шевченко «Вітер з гаєм розмовляє...», «Садок вишневий коло хати», «Реве та стогне Дніпр широкий». В. Скомаровський «Кобзарі».	<ul style="list-style-type: none"> – пояснювати, що той чи інший письменник є автором низки творів, низки книжок на певну тему, наводити приклади; – розповідати епізоди з життя і діяльності письменників; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – визначати авторську позицію до зображуваного; 	
59	І. Я. Франко «Дивувалась зима...», «У долині село лежить»	<ul style="list-style-type: none"> – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – добирати до віршів відповідну інтонацію та темп читання; 	
60	Урок позакласного читання	<ul style="list-style-type: none"> – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; 	
61	«Леся Українка» (про неї). Леся Українка «Давня весна», «Вечірня година», «Вже сонечко в море сіда...»	<ul style="list-style-type: none"> – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні); 	
62	П. Тичина «Гаї шумлять», «Хор лісових дзвіночків»	<ul style="list-style-type: none"> – створювати словесні малюнки за текстом твору; – співставляти текст твору з малюнком; 	
63	М. Рильський «Дитинство», «Не кидайсь хлібом», «Ким хочеш бути, хлопчику?..» Підсумок теми	<ul style="list-style-type: none"> – визначати головну думку вірша; – добирати з вірша пари слів, що римуються; – знаходити у тексті слова, що мають переносне значення; – знаходити у тексті порівняння, епітети, метафори; пояснювати їхню роль у тексті; – називати теми опрацьованих віршів; – завчати вірші Т. Шевченка «Садок вишневий коло хати», І. Франка «Дивувалась зима...», Лесі Українки «Вже сонечко в море сіда...» напам'ять; – визначати за допомогою змісту творів, які розділи увійшли до книжки на уроці позакласного читання 	
Байки			
64	Вступ до теми. Езоп «Двоє приятелів і ведмідь». Леонід Глібов «Зозуля і Півень». Іван Крилов «Зозуля і Півень»	<ul style="list-style-type: none"> – називати відомих байкарів; – засвоїти елементарні відомості про першого байкаря Езоп, І. Крилова; – визначати жанрові особливості байки; – називати героїв байки; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; 	
65	Олена Пчілка «Котова наука». Підсумок теми	<ul style="list-style-type: none"> – користуватися інтонаційними засобами виразності; 	

		<ul style="list-style-type: none"> – пояснювати повчальний зміст байки; – виділяти у байці зачин, основну частину і кінцівку; – розігрувати байку за ролями 	
66	Урок позакласного читання	<ul style="list-style-type: none"> – добирати дитячі книжки за завданням вчителя, користуючись відкритим книжковим фондом бібліотеки; – брати участь у колективному обговоренні змісту прочитаного 	
П'єса-казка			
67-68	Вступ до теми. Неля Шейко-Медведева «Лисиця, що впала з неба»	<ul style="list-style-type: none"> – визначати основні жанрові ознаки п'єси, пояснювати її відмінність від інших жанрів; – визначати у п'єсі діалоги, монологи, слова автора, дії (картини); – називати дійових осіб п'єси; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – читати в особах; – брати участь у постановці дитячих п'єс 	
З любов'ю до рідної землі			
69	Вступ до теми. Д. Чередниченко «Рідні красвиди». В. Ткаченко «Квітень». С. Жупанин «Мелодії природи»	<ul style="list-style-type: none"> – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – визначати авторську позицію до зображуваного; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні); – створювати словесні малюнки за текстом твору; – співставляти текст твору з малюнком; – визначати головну думку вірша; 	
70	О. Олесь «В небі жайворонки в'ються». М. Познанська «Грім». М. Вінграновський «Грім». Є. Горєва «Весняний вітер»	<ul style="list-style-type: none"> – добирати з вірша пари слів, що римуються; – знаходити у тексті слова, що мають переносне значення; 	
71	В. Довжик «Акровірш». Ю. Старостенко «Ходить така чутка...». Леся Мовчун «Скоромовки»		
72	Урок позакласного читання		
73	Василь Чухліб «Деснячки»		
74	Микола Гоголь «Чудовий Дніпро». М. Познанська «Спасибі людям, що зростили ліс». Підсумок теми	<ul style="list-style-type: none"> – знаходити у тексті порівняння, епітети, метафори; пояснювати їхню роль у тексті; – виділяти у художніх текстах описи природи, образні вислови; – завчати уривок з твору Д. Чередниченка «Рідні красвиди» (за вибором учителя); – називати основні ознаки оповідання; – переказувати оповідання; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – висловлювати міркування щодо можливості розвитку подій; – читати оповідання, передаючи голосом різні почуття; – розрізняти оповідання за найпростішими жанровими ознаками; 	

		<ul style="list-style-type: none"> – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв; – розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків; – добирати дитячі книжки з власної ініціативи, користуючись відкритим книжковим фондом бібліотеки на уроці позакласного читання; – брати участь у колективному обговоренні змісту прочитаного 	
Твори зарубіжних письменників			
75	Вступ до теми. О. Пушкін «Казка про царя Салтана...»	<ul style="list-style-type: none"> – пояснювати, що той чи інший письменник є автором низки творів, низки книжок на певну тему, наводити приклади; 	
76	Г. К. Андерсен «Гидке каченя»	<ul style="list-style-type: none"> – розповідати епізоди з життя і діяльності письменників; – пояснювати, що літературна казка – це авторський твір; – пояснювати елементарні жанрові особливості казки; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв; – розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків; – стисло переказувати казку; – читати в особах; – розповідати твір від імені дійової особи; – користуватися інтонаційними засобами виразності; – відтворювати послідовність подій у творі; – розподіляти дійових осіб на позитивних і негативних за характером поведінки, вчинків; – передавати під час читання голосом риси характеру персонажів; – розрізнити оповідання від казки 	
77	Повторення вивченого	<ul style="list-style-type: none"> – складати запитання за вивченим; – відповідати на тестові запитання 	
78	Урок літератури рідного краю	<ul style="list-style-type: none"> – розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовки тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізнити вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні) 	
79	Урок позакласного читання	<ul style="list-style-type: none"> – добирати дитячі книжки за завданням вчителя, користуючись відкритим книжковим фондом бібліотеки; – брати участь у колективному обговоренні змісту прочитаного 	
80	Підсумковий урок	<ul style="list-style-type: none"> – працювати в парі, групі; виконувати різні ролі 	

		(лідера, виконавця)	
IV чверть			
81-82	Божена Немцова «Сіль дорожка за золото»	– пояснювати, що той чи інший письменник є автором низки творів, низки книжок на певну тему, наводити приклади;	
83	Марк Твен «Чудовий маляр»	– розповідати епізоди з життя і діяльності письменників;	
84	Самуїл Маршак «Майстер-ламайстер». Михайло Пляцковський «Пісня про усмішку». Підсумок теми	– пояснювати, що літературна казка – це авторський твір; – пояснювати елементарні жанрові особливості казки; – виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв; – розуміти авторське ставлення до персонажів, їхніх вчинків; – стисло переказувати казку; – читати в особах; – розповідати твір від імені дійової особи; – користуватися інтонаційними засобами виразності; – відтворювати послідовність подій у творі; – розподіляти дійових осіб на позитивних і негативних за характером поведінки, вчинків; – передавати під час читання голосом риси характеру персонажів; – розрізнити оповідання від казки. – читати в особах; – визначати авторську позицію до зображуваного; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – виділяти і правильно називати персонажів твору; – висловлювати свою думку щодо поведінки героїв; – читати виразно і переказувати оповідання; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку	
Світ у мені, і я у світі			
85	Вступ до теми. В. Сухомлинський «Усмішка»	– читати в особах; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку;	
86	О. Єфімов «Задачі трапляються різні».	– пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом;	
87	Д. Чередниченко «Як ти з матір'ю говориш?», «Бабуся» (З журналу «Барвінок»); Г. Бойко «Консультант». В. Марсюк «За що хвалять?». Валентин Струтинський «Казка про хлопчика Абихто».	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – задавати запитання за текстом прочитаного; – самостійно визначати ознаки оповідання; – знаходити в текстах відповідні уривки за завданням; – коментувати поведінку героїв твору; – виразно читати гумористичні твори; – визначати головну думку вірша; – виявляти практично ознаки віршованого тексту:	

	М. Сингаївський «Дощ із краплі починається»	графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційною тональністю; – називати теми опрацьованих віршів; – брати участь у колективному обговоренні змісту прочитаного; – завчати вірш М. Сингаївського «Дощ із краплі починається» напам'ять	
88	Урок позакласного читання	– знаходити потрібну навчально-пізнавальну інформацію, користуючись словниками; – брати участь у колективному обговоренні змісту прочитаного	
89	Урок літератури рідного краю	– розповідати про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні)	
Пригоди і захоплення твоїх ровесників			
90-91	Всеволод Нестайко «Космонавти з нашого будинку»	– читати в особах; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку;	
92-93	Марія Чумарна «Лумпумчик»	– пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом;	
94	Інна Кульська «Коротулька». В. Скомаровський «Андрійкова мрія». Г. Бойко «Відпочити ніколи»	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками; – задавати запитання за текстом прочитаного; – визначати ознаки оповідання, казки; – складати закінчення казки, оповідання; – називати відмінності оповідання і казки; – знаходити в текстах відповідні уривки за завданням; – коментувати поведінку героїв твору; – добирати заголовок до частин тексту творів; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні)	
У кожного є співуча пір'інка			
95	В. Сухомлинський «Співуча пір'інка». Ганна Чубач «Найрідніші голоси». С. Жупанин «Намалюю вітер»	– читати в особах; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом;	
96	Урок позакласного читання	– виявляти у тексті незрозумілі слова, користуватися виносками;	
97-98	Микола Носов «Як Незнайко був художником»	– задавати запитання за текстом прочитаного; – визначати ознаки оповідання, казки;	

		<ul style="list-style-type: none"> – називати відмінності оповідання і казки; – знаходити в текстах відповідні уривки за завданням; – коментувати поведінку героїв твору; – добирати заголовки до частин тексту творів; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні); – знаходити потрібну навчально-пізнавальну інформацію, користуючись енциклопедіями; – брати участь у колективному обговоренні змісту прочитаного 	
99	Віктор Кордун «Як мама пісню заведе...». В. Симоненко «Ти стоїш, небагата й непишна...». Анатолій Камінчик «Як я став письменником». Емілія Саталкіна «Кожний знає своє діло»		
100	М. Сингаївський «Веселка на долоні». Ліна Біленька «Казка неба». В. Чухліб «Пісня тоненької Очеретини»		
101	Урок літератури рідного краю	<ul style="list-style-type: none"> – розповісти про свої враження від твору; – визначати складники сюжету: початок, основну частину, кінцівку; – пояснювати заголовок тексту; – визначати тему та основну думку окремих абзаців і тексту загалом; – читати вірші, передаючи голосом різні почуття; – знаходити в тексті слова, якими змальовано різні образи; – виявляти практично ознаки віршованого тексту: графічну форму, наявність рими, ритму; – розрізняти вірші за емоційним забарвленням (веселі, сумні) 	
102	Підсумковий урок	– працювати в парі, групі; виконувати різні ролі (лідера, виконавця)	

ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

I. Нормативне забезпечення

1. Концепція державних освітніх стандартів загальної освіти Придністровської Молдавської Республіки.
2. Державний освітній стандарт початкової загальної освіти ПМР.
3. Базисний навчальний план ДОС ПЗО ПМР.

II. Програмно-методичне забезпечення

1. Основні підручники та навчальні посібники для 2-4 класів

№ з/п	Назва	Автор	Клас	Видавництво	Рік видання
1	Читанка (підручник у 2-х частинах)	Савченко О.Я.	2	К.: Освіта	2006-2010
2	Література рідного краю. Хрестоматія	Аношкіна І.О.	2	Тирасполь ДОЗ «ПДІРО»	2009
3	Читанка (підручник у 2-х частинах)	Савченко О.Я.	3	К.: Освіта	2003-2006
4	Література рідного краю. Хрестоматія	Аношкіна І.О., Ніконова І.В.	3	Тирасполь: ДОЗ «ПДІРО»	2010
5	Читанка (підручник у 2-х частинах)	Савченко О.Я.	4	К.: Освіта	2007
6	Література рідного краю. Хрестоматія	Аношкіна І.О.	4	Тирасполь: ДОЗ «ПДІРО»	2011

2. Додаткові підручники та навчальні посібники

1	Зошит з читання до підручника «Читанка»	Науменко В.О.	2	Генеза	2011
2	Зошит для творчих робіт і перевірки знань до підручника «Читанка»	Науменко В.О.	2	Генеза	2011
3	Уроки читання. Робочий зошит	Будна Н.О, Головко З.Л.	2	Навчальна книга – «Богдан»	2010
4	Читайко. Зошит з читання	Царевська Н.І.	2	Ранок	2012
5	Найкраще позакласне читання для учнів. Робочий зошит	Мовчун А.І., Харсіка Л.І.	2	АВДІ	2012
6	Казка – вигадка, та в ній...	Шевчук Л.М.	2	Навчальна книга – «Богдан»	2011
7	Чи мудро збудований світ?	Шевчук Л.М.	2	Навчальна книга – «Богдан»	2011
8	Умій почекаати	Шевчук Л.М.	2	Навчальна книга – «Богдан»	2011
9	Чи добре самому?	Шевчук Л.М.	2	Навчальна книга – «Богдан»	2011
10	Уроки читання. Робочий зошит	Будна Н.О., Головко З.Л, Заброцька С.Г.	3	Навчальна книга – «Богдан»	2012
11	Контрольні роботи: читання	Айзацька Н.І.	3	ФОП Співак В.	2012
12	Читання	Айзацька Н.І.	3	ВД «Весна»	2012
13	Найкраще позакласне читання для учнів. Робочий зошит	Мовчун А.І., Харсіка Л.І.	3	АВДІ	2012
14	Контрольні роботи: читання	Айзацька Н.І.	4	ФОП Співак В.	2012
15	Читання	Айзацька Н.І.	4	ВД «Весна»	2012
16	Читання. Тренувальні завдання	Вашуленко О. В., Чернецька О. Г.	4	Літера ЛТД	2011
17	Найкраще позакласне читання для учнів. Робочий зошит.	Мовчун А.І. Харсіка Л.І.	4	АВДІ	2012
18	Робочий зошит для уроків читання	Будна Н.О., Головко З.Л., Чорненька І.М.	4	Навчальна книга – «Богдан»	2012
19	Вчуся читати мовчки	Запольська А.Т.	4	Абетка	2012
<i>Література для позакласного читання</i>					
20	Чарівна читаночка	Жук Г.О.	1	Весна	2012
21	Моя перша книга після букваря	Джежелей О.В. та ін.	1	Ранок	2012
22	Позакласне читання	Курганова Н. В.	1	Торсінг плюс	2008
23	Читаю сам	Мартиненко В. О.	1	АВДІ	2010
24	Читайлик	Сапун Г.М.	2	Підручники і посібники	2012
25	Чарівне слово. Книжка для позакласного читання	Науменко В.О., Сухопара І.Г.	2	Літера ЛТД	2012
26	Позакласне читання	Н. Кордуба, М. Стихар	2	Підручники і посібники	2011
27	Позакласне читання	Курганова Н. В.	2	Торсінг плюс	2008
28	Читаю сам	Мартиненко В. О.	2	АВДІ	2010
29	Моя читаночка	Воскресенська Н.О., Воскресенська К.О.	1-4	Ранок	2012
30	Золоті перлини. Хрестоматія для домашнього та позакласного читання	Кондратенко Л.П., Фінько Г.М., Галас А.В.	2	Абетка	2012
31	Найкраще (для уроків позакласного читання)	Мовчун А.І., Харсіка Л.І.	2	ТОВ «АВДІ»	2010
32	Зарубіжна література	Мовчун А.І., Харсіка Л.І.	2	ТОВ «АВДІ»	2008
33	Позакласне читання	Гордієнко Н.М.	2	Весна	2010

34	Веселкова читанка. Книжка для позакласного читання	Науменко В.О., Сухопара І.Г.	3	Літера ЛТД	2012
35	Найкраще (для уроків позакласного читання)	Мовчун А.І., Харсіка Л.І.	3	АВДІ	2011
36	Читайлик	Сапун Г.М.	3	Підручники і посібники	2012
37	Позакласне читання	Гордієнко Н.М.	3	Весна	2012
38	Золоті перлини. Хрестоматія для домашнього та позакласного читання	Кондратенко Л.П., Фінько Г.М., Галас А.В.	3	Абетка	2012
39	Позакласне читання	Курганова Н. В.	3	Торсінг плюс	2008
40	Золоті перлини. Хрестоматія для домашнього та позакласного читання	Кондратенко Л.П., Фінько Г.М., Галас А.В.	4	Абетка	2012
41	Позакласне читання	Курганова Н.В.	4	Торсінг плюс	2008
42	Найкраще (для уроків позакласного читання)	Мовчун А.І., Харсіка Л.І.	4	АВДІ	2012
43	Позакласне читання	Гордієнко Н.М.	4	Весна	2012
44	Вікно у світ. Книжка для позакласного читання	Науменко В.О., Сухопара І.Г.	4	Літера ЛТД	2012
45	Дивосвіт	Бабенко М.Т.	1-4	Абетка	2012